

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 11 a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Alianța naționalităților

(Articol din afară)

II.

În 10 august 1895 s'au întrunit în sfârșit în Budapesta reprezentanții românilor, slovacilor și sârbilor. Și în acest congres al celor asupriți s'a stabilit în cea mai bună înțelegere programul de acțiune. Întreg acest program avea înfățișarea unei opere serioase, în cadrul căruia fiecare națiune aliată putea să-și valideze programul său deosebit, ba mai mult, fiecare națiune coaliată se obliga ca să sprijinească pe celelalte întru realizarea programului propriu.

Era acest program de acțiune comună o operă fericită, care avea epocala menire de a ține naționalitățile într-o necontenită alianță și care astfel putea să realizeze cu o zi mai curând idealul de libertate și dreptate al acestor popoare.

„Națiunile nemaghiare recunosc integritatea actuală a statului ungar, dar adaugă, că acest stat nu-l formează un singur neam, ci toate neamurile cari locuiesc în această țară!”

„Naționalitățile încheie alianță pentru a-și apăra naționalitatea”.

„Naționalitățile cer autonomie națională și pretind, ca teritoriilor autonome (comitate, orașe, municipii, comune etc.) să li-se dea timbrul națiunii care formează majoritatea covârșitoare pe aceste teritorii, iar unde limbile sunt amestecate, în interesul

administrației mai ușoare, comitatele să fie arondate după limitele limbilor”.

„Naționalitățile nu sunt mulțumite cu legea de naționalitate din 1868”.

„Pretind sufragiul universal, egal și secret cu votarea după comune și o dreaptă arondare a cercurilor electorale”.

„Cer fixarea în lege a liberei întruniri și asocieri” etc. etc.

Astfel de îndreptățite pretensiuni erau fixate în acest program. Și credem, că nici cel mai sceptic cetățean nu poate sta la îndoială, că în chipul acesta națiunile nemaghiare ar fi ajuns cu vremea ca prin forțele lor unite să-și impună voința și să creeze pe seama lor o altă situație. Muncind sistematic ar fi ajuns ca într'un timp poate nu prea depărtat să dicteze și ele în acest stat și să devină poate chiar un factor, dela care să atârne viața sau moartea Ungariei.

Dar sistemul păcătos, care ajunsese să prindă rădăcini prea adânci în organismul de stat al acestei țări, iute și degrabă a căutat să-și arate colții. El admisesese ținerea congresului și respective a „adunării populare” numai de ochii lumii culte și mai ales sub presiunea conferinței internaționale ce avea să se țină nu peste mult la Bruxelles. După conferința aceasta însă s'a făcut luntre și punte și îndeosebi bașibuzucul ministru președinte vestitul Bánffy a căutat să oprească prin toate mij-

loacele funcționarea comitetului, care fusese ales de congres. Dinadins căuta Bánffy să între în vorbă cu toți ziaristii, cărora se nizuia să le explice dar așa ca naționalitățile s'audă și să înțeleagă, că nu admite, ca în statul național maghiar să existe „parlamente” deosebite și că aici nu poate fi vorba decât de un singur parlament: parlamentul maghiar în care cu o brută ironie invita și pe națiunile nemaghiare. Conzidera, vezi Doamne, congresul naționalităților ca pe un fel de parlament, care spunea el, nu e recunoscut de constituție și care ca atare nu are titlu de existență.

Comitetul, vezi bine, a fost mereu împedecat în activitatea sa căutând astfel „Sistemul” să-și valideze atotputernicia și brutalitatea, de care se făcuse vinovat în atâtea rinduri.

Și lucru curios — această acțiune dușmană a guvernului în loc să producă o reacțiune, care la tot cazul ar fi fost foarte îndreptățită, în șirul naționalităților, acestea au început a se împăca tot mai mult cu soarta. Ciudate popoare. Cum știu și întreagă istoria îmi sprijinește această convingere, că orice acțiune produce reacțiune, că oprimarea trezește resenz. Acest adevăr își are temelia în lumea oricărei ființe conștiente și totuși naționalitățile din Ungaria au început a se pune în directă contraziere cu acest adevăr. De unde înainte, și câtva timp după congres, toate ziarele românilor ca și ale sârbilor și slovacilor ba până și un ziar al sașilor (Kronstädter Zeitung) erau pătrunse de cel mai curat idealism, de gândurile cele mai îndârjite de a lupta în frățescă înțelegere împotriva dușmanului

In nemărginire

— Sfârșit. —

Să privim o clipă în sus! Deasupra noastră găsim constelația numită *Lebeda*, iar la mijlocul ei observăm pe cea mai luminoasă stea, din acea grupă, adică steaua *Deneb*. Împrejurul ei putem observa cu totul abia vre-o 24 de stele. Dacă ne uităm însă mai bine prin telescopul aceluia care scrutează minunile cerului, vom zări chiar și cu ochiul nostru prea puțin perfect atâtea stele, încât nu ne-ar fi posibil nici să le numărăm! În fața noastră, iată că răsare admirabilă, o lume de lumini! Ele au pentru noi așa cum se îmbrățișază abia valoarea câtorva schinte scâpărătoare în infinit, sau a unei bure arginții de omăt, dar cu toate acestea noi trebuie să știm, că ele nu sunt alta decât sori puternici, sori imensi, fiecare de milioane de ori mai mare decât globul pământului nostru și fiecare alergând cu viteza înmăită a celui mai repede accelerat pe care îl cunoaștem, în spațiu, în nemărginirea brună.

Aici vom afla stele, cari sunt poate de 1000 de ori mai depărtate de univers, decât celelalte stele mai luminoase ale constelațiunii.

Sunt stele de mărimea a opta până la a zecea. *Glyden*, a făcut socoata, că ele se află de noi la o depărtare de 780—1000 de ani de lumină! Lumina, ca să facem și noi puțin calcul, se propagă în univers prin undulațiuni, iar aceste undulațiuni percurg pe secundă o distanță numai de

42,000 de mile sau cu alte cuvinte 300,000 de km., făcând astfel linia soare-pământ, pentru care unei depeșe i-ar trebui 5½ minute, în 8½ minute. Un an de lumină e egal prin urmare cu distanța, pe care sunt obligate undalațiile luminii, s'o facă, într'un an. Socoata în fine nu e prea de tot grea, rezultând prin multiplicațiune, că distanța aceasta este de o lungime de 9467500000000 km! Soarele cel mai învecinat și mai apropiat de al nostru, adică acea *alfa* din *Centaur*, e la o depărtare de noi de 4½ ani de lumină. Dar ce are a face această distanță, față de stelele de a 8 și a 10 mărime, ale căror valuri de lumină, cari ating în clipa asta ochiul nostru, au pornit pe drum deja pe timpul celei dintâi cruciate?

Și cu toate acestea și ele sunt locuitori ai unei provincii din univers, în care sistemul nostru solar înseamnă abia un sat pitulit pe o vale foarte îngustă! Și precum în atlasul nostru geografic de școală, observăm linia ce marca granița provinciei amintite, tot astfel vedem și pe firmament, acea puternică cingătoare, care arată hotarele imperiului compus din miliarde și miliarde de sori, e: *calea laptelui!*

Deasupra noastră se boltește grandios arcul ei luminos. Cu toate acestea însă noi vedem numai o jumătate din inelul pe care îl formează ea; locuitorii celeilalte hemisfere a pământului îi pot observa cealaltă parte, deoarece toată, precum se prezentă, are forma unui brâu lat, ce cuprinde întreg universul. Ea apare ochiului neînarmat, ca un lîntolhu fin, argințiu, țesut din nenumărați mie-

lugei de argint, însă privind la ea prin telescopul astronomului, observăm că totul se destramă într'un infinit număr, de stele.

Ca un vârtej de nea iarna, așa plutesc acolo sori și fiice pată cât de mică pe care am putea-o ușor acoperi cu podul palmei noastre, ascunde și înșiruște lângă olaltă, unul peste altul, unul sus altul, acoperindu-se, emulând în strălucire, scânteind, viețuind, murind!...

E o mare invizibilă de puncte mici și sclipitoare și cu toate acestea fiecare aparte înseamnă un soare pentru sine, însoțit de cele mai multeori de planete și fiecare planetă poate cu miliarde și miliarde de locuitori, de ființe, de oameni cari cugetă, cari simt, cari iubesc!

Conform unor aprecieri nu prea de tot exacte ar fi cam vre-o 500 de milioane de stele numărul stelelor până la a 16 mărime, cari formează la un loc cingătoarea pe care noi o numim cu atâta poezie: *calea laptelui*. Unii îi spun și *valul lui Traian*. Cele mai îndepărtate stele din *calea laptelui*, se află una de alta la o distanță oribilă, de — imaginați-vă! — 3000—3500 de ani de lumină, iar diametrul inelului pe care-l formează *calea laptelui*, se poate scoti la o lungime de vre-o 6000—7000 de ani, de lumină!

De astădată, nu-i așa, că trebuie să recunoaștem, umili, că puterea noastră de imaginație devine nulă?

Ce poet strălucit ar putea-o cuprinde oare? Căci astfel de sume necuprinse, care minte le mai poate cuprinde?

comun, deodată ca din bun senin aceste neamuri au aruncat armele și au pus botul pe labe și s'au apucat a-se îndeletnici cu o singură virtute: membrii unei și aceleiași națiuni au început a se certa între ei ca la ușa cortului. Românii s'au împărțit în două tabere: ardeleni și ungureni sau mai bine zis sibieni și aradani. Slovaci s'au rupt și ei în două partide: conservativi și democrați radicali, cari sau pornit să ducă unii împotriva altora cea mai înverșunată luptă. Sărbii n'au rămas mai pe jos: radicalii s'au luat la trântă cu conservativii și cei dintâi nu arareori simțiau o adâncă mulțumire, când vedeau, că stăpânii dela Budapesta întind spre ei o mână lungă ca pentru a-i bate pe umăr drept răsplată a virtuozității lor.

În chipul acesta printr'o ciudată machinațiune a firii — maghiarii și-au putut vedea de treabă fără ca prea mult să fie opăciți în desăvârșirea operei lor conștiente, de vulgul inconștient al naționalităților. Guvernele lor cari fuseseră puse pe-o clipă pe gânduri — văzând că totul fusese numai o farsă, și-au ușurat odată bine sufletul învâluind țara întreagă într'un straniu hohot plin de batjocură și s'au pornit să-și continue cu și mai multă pricepere și conștinciozitate întreprinderea, care are de tântă maghiarizarea tuturor, pentruca pe ruinele naționalităților să se clădească mândrul edificiu al statului național maghiar.

Un noroc mai mare nici că se putea. Favorizați de soartă ei cei puțini și mai slabi aveau să-i stăpânească pe cei mulți, dar divizați și storși de forțe în urma nenorocitelor certuri dintre ei. Și guvernele maghiare merg înainte. Cei cari le alcătuiesc sunt în clar cu istoria și ei știu, că nu e chiar mare minune ca un popor mai mic, dar conștient să subjuge și să nimicească chiar popoare cu mult mai mari, dacă acestea sunt robite de patimi și stoarse de forțe prin multele lupte interne. Ei văd acest succes cu ochii, îl simt chiar, sunt încălziiți de splendoarea lui și de aceea merg înainte cu o grabă nebună. Nu în treabă pe nime, nu ia nimic în considerare,

nici etică, nici milă, nici morală, nimic din sofisteria, cu care căutăm noi să-i convințem, că acțiunea lor e deadreptul criminală. Bărbații de stat maghiari merg înainte, ei știu, că dacă nu profită de prilejul dat, vor regreta mai târziu și de aceea ei nu ascultă de niciun strein și nu sunt conduși în acțiunea lor, decât de propriul lor îndemn, ei n'ascultă decât de propriul lor glas, care poate nu-i altul decât atotputernicul și orbul, pătimașul instinct de conservare, care nu cruță nimic, care lovește, dărâmă și omoară tot ce-i stă în cale.

În fața unei astfel de situații se impune fără rezervă întrăbarea: Ce-i de făcut? Căci fără îndoială așa nu mai poate merge.

Răspunsul la această întrebare de mare valoare îl vom da într'unul din numeroasele viitoare ale ziarului.

„Autoritatea episcopescă“. „Revista preoților“ neingrijită de păr. Dăvid Voniga excelentul „predicător“ al Ghirocului, savantul antispiritist emerit, „primenitor“ al statului preotesc etc. în sfârșit, după mult încunjur și nenumărate poticneli s'a dat de gol. De vreme îndelungată bănuim echivocitatea acestui organ prea simplist și adesea de o șiretenie naivă. În repetite rânduri ne-a atins dureros duplicitatea atitudinii acestei reviste în chestiuni de ordin național și adeseori nu puteam înțelege greșurile ce le făcea dând loc în coloanele sale unor apologii la adresa vicarului păcătos V. Mangra, un tip al călugărilor venali dela Xilokerkos. Mai vărtos ne-a surprins însă în diferite rânduri vrăjmașele ieșiri și atacurile violente la prestigiul arhierilor și al tuturor dignitarilor bisericești noastre.

Această conduită de o echivocitate revoltătoare și necumpătată a acestui organ pretins bisericesc, care însă, ne convingem mereu, propagă cea mai temerară anarhie, nu o putem aproba nici odată și dacă nu am înfierat după cum merita ieșirile veninoase în contra fețelor bisericești, a fost pentrucă aveam încredere în calma judecată a opiniei publice, care suntem convinși, că va considera „orice încercare de a slăbi încrederea credincioșilor față de fețele bisericești de orice treaptă ierarhică, de o crimă îndreptată contra existenței noastre ca români...“ („Rev. preot.“ nr. 34).

După aceste antecedente cât de mare ne-a fost surprinderea cetind în ultimul număr al acestei „Reviste“ un primarticol, excelent prin frazele nestrujite și lipsa desăvârșită de coerență cauzală,

câteva îngăimări insipide în cari cearcă să ia apărarea autorității dignitarilor bisericești.

Iată cum glăsuiește:

„Azi în veacul poreclit al luminii, am ajuns la totală decadentă... Am văzut batjocorind sub ochii noștri slujitorii bisericești, pe teme politice. Arhierii români... au fost expuși fluerăturilor și batjocorii unor oameni nechibzuiți... S'a trecut apoi la vicari (hic niger est), protosinceli, protopopi și preoți, și am ajuns tristele zile, când în jurnali stica pretinsă națională nu găsești un singur număr, în carele să nu se invenneze sufletele credincioșilor cu fel de fel de lucruri grețoase, cari au menirea a înstrăina poporul de jos tot mai mult de biserică și slujitorii acesteia“ (sic!).

Toate aceste are nesăbuită îndrăzneală să le debiteze însuș organul, care în decurs de un an și mai bine a atacat rând pe rând pe toți dignitarii, dela episcopi până la protopopi, îngerându-se adeseori în afacerile consistoarelor, fără să cunoască sfera lor de competență. De ce? Sigur ca să soneze terenul pentru acțiunea herostratică a descreieratului vicar dela Oradea, căruia abia acuma îi ia apărarea pentru fluerăturile, ouele clocite și celelalte distincții de cari l-a făcut părtaș opinia publică revoltată din cauza conduitei sale nemernice.

Li asigurăm însă pe domni dela „Revista preoților“, că uitarea de sine se va răzbuna mai curând ori mai târziu, crud de tot. De altcum treaba lor. Când vom vedea amenințate interesele neamului ne vom ști datoria față de usurpătorii celor mai frumoase devize, pe cari le compromit mereu prin lipsa de seriozitate și încercările de a submina prestigiul arhierilor.

Ținem să atragem deocamdată luarea aminte a comitetului de redacție, asupra echivocității organului de sub diriguirea lor, dovedită prin atitudinea condamnabilă ce a avut-o față de I. P. S. S. episcopul Aradului cu diferite prilejuri acuzându-l cu nepotism și disconsiderarea constituțiunii bisericești. Asemenea e bine să nu se scape din vedere nici atitudinea ei ostilă față de toți protopopii fără excepțiune.

Când în coloanele „R. preoților“ au încăput, droaia de insulte la adresa dignitarilor, întrăbăm în sfârșit, ce i-a putut îndemna pe acești domni să scrie cu ocaziunea aceasta insanități de acest fel: „Urmările campaniei, poreclite naționaliste, pe terenul acesta (e vorba de subminarea autorității dignitarilor bisericești) se și resimt. Vedem că poporul se înstrăinează tot mai mult de biserică și de slujitorii ei; ba chiar nici preoțimea nu se mai poartă cu aceeași reverință față de superiorii lor...“ Insaș „R. preoților“ poartă vina pentru aceste rezultate. Să se știe.

Dacă va fi nevoie vom reveni asupra acestor regretabile greșeli.

*

Din acele stele firește, că unele s'au stins deja înainte de asta cu mii de ani și încă azi, noi tot le vedem lucind pline de viață, însiruite pe tronurile grandioase ale cerului, fiindcă cele mai din urmă valuri de lumină, cari au pornit de-acolo, vor avea să mai percurgă încă prin univers căi necunoscute și virgine de mii de ani, până ce vor atinge ca o ultimă chemare nocturnă, steluța noastră, pe care părinții din părinți, ne-au deprins deja din leagăn s-o numim cu acest cuvânt frumos — *pământ*.

Când s'a ivit într'o noapte la anul 1901 în constelația numită *Perseus*, o nouă stea, — probabil ca rezultat al ciocnirii unor lumini întunecoase, — s'a putut calcula, că această catastrofă s'ar fi întâmplat chiar pe timpul războiului de 30 de ani.

De vină pentru întârzierea asta, nu poate fi făcut responsabil altul nimeni, decât numai curierul ce a tot venit pe drum cum va fi știut el mai iute — adevărat lumina!

După cum putem noi observa, calea laptelui formează un inel uriaș de sori, iar acest inel cuprinde în sine apoi pe o altă ceată mare de sori, adevărat pe acele stele fixe ale diferitelor constelațiuni din cari face parte și soarele nostru.

Sistemul solar în care viețuim noi, se află prin urmare chiar aproape de centru, adevărat de punctul din mijloc din inelul ce-l formează calea laptelui.

Și dacă am fi noi în stare să ne ridicăm pe neștiute și să plutim tot mai sus, să zicem că

șute și mii de ani cu celeritatea luminii, printre stele, (ce vis frumos!) așa în cazul acesta, am putea observa din depărtări grozave, puternicul sistem care se cheamă calea laptelui, ca pe o *insulă* veselă de stele strălucitoare! Am zări înaintea noastră, o astfel de iconă, pe care cu instrumente puternice moderne, am putea s-o observăm și de pe pământ.

În constelația *Lirei*, apoi în constelația *Andromedei*, a *Fecioarei* și în multe alte părți ale cerului am observa strânse la un loc anumite pete luminoase, mai bogate sau mai sărace în strălucire. La unele dintre ele, am distinge o considerabilă îngrămădire de stele sau cu alte cuvinte o mare aglomerație de stele, cari ar forma un *ce* întreg, de sine și pentru sine.

La alte constelații însă de felul amintit, nici cel mai subtil și perfecționat telescop, n'ar mai ajuta absolut nimica.

Acum avem nevoie de activitatea *spectroscopului*. El ne arată, analizând lumina singuraticelor stele, că de astădată avem de a face cu o turmă de sori cu lumina slabă, îngrămădiți aproape unul de altul. (Ni-se par aproape, numai din cauza enermei depărtări ce se află între noi și ei). Focul și văpaia atâtor milioane de sori, se concentrează acum într'un singur punct mărunț, ca un firicel subțire de nisip, pe care ochiul exercitat al astronomului l-ar pierde din vedere chiar și dacă în preajma lui, ar aprinde cineva numai un singur chibrit!

Dacă noi, am fi în stare să ne așezăm pe

unul din acei sori din calea laptelui, telescopul nostru, poate, zic poate, deoarece faptul acesta încă nu e și nu va fi probat de nimeni, poate că în adâncurile imense ale spațiului, am zări și *calea laptelui* a noastră, iar undeva în mijlocul ei ca pe un punct, soarele nostru, acest zeu, această putere admirabilă, de care atârnă viața la miliarde de ființe omenești!

Care e depărtarea între singuraticile sisteme din calea laptelui, adevărat între aceste provincii solitare din imperiul *Uraniei*, cine o poate spune? Întrebarea amintită ar fi parecă prea de tot semeață!

Ar fi o sfidare a celor mai profunde mistere ale creațiunii! Căci nu știm, căci nu putem ști: poate că vor fi 10,000 de ani de lumină sau 50,000, cine e în stare să calculeze? Și chiar de-am face în fine socoata, oare numărul acela enorm, ce fel de legătură poate avea cu noi, cu slabele muște de-o zi?

Să nu ne lăsăm prin urmare prea adânc seduși în acest labirint, din care n'ar mai fi în stare să ne scoată nici un fel de fir al *Ariadnei*.

Ne-am cufunda în fluviul eternității, ce nu mai are margini! Aici deja triumful presupunerii și al credinței biruește așa de frumos, în fața științei! Aici totul ce ni-se părea mai înainte poate că știam sigur, că o aveam sigur ca pe o proprietate a noastră neînstrăinabilă; aceea ce ni-se părea a fi eternitatea pe care am cuprinde-o, am înțelege-o și am fi aproape de ea, joacă înaintea ochilor, se destramă, se pierde și dispăre în întunere-

România în fața războiului

Austria proiectase să anexeze Serbia? Contele Sternberg face în „Neues Wiener Journal” câteva destăinuiri senzaționale. Odată cu anexarea Bosniei, era hotărâtă și anexarea Serbiei. În acest scop se făcuse toate pregătirile militare necesare. Armata aștepta numai ordinul, dar în ultimul moment contele Aehrenthal s'a arătat fricos. De atunci durează conflictul dintre Aehrenthal și Hötendorf, deoarece acesta din urmă era pentru anexarea Serbiei.

In asemenea condiții, contele Sternberg găsește anexarea Bosniei ridiculă, căci Austria are nevoie de Serbia și chiar în această țară oameni cumiși doresc ca Serbia să fie anexată la Austria.

Tot timpul anexării Bosniei, contele Aehrenthal s'a obligat și față de Italia ca să-i aprobe anexarea Tripolitaniei, fără a cere ceva în schimb.

Război italo-austriac? Ziarul „Gross Österreich” publică un articol violent în contra lui Aehrenthal, pe care-l consideră ca fricos și nepriceput, căci de fapt între Italia și Austria există o stare de război, iar baronul de Hötendorf știe, grație unui excelent serviciu de spionaj, ce se petrece peste graniță. În Italia, războiul cu Turcia este socotit ca o repetiție generală, apoi va veni marea dramă, adică răfuiala cu Austria.

Lupta pentru Tripolitania durează încă pentru că Italia are nevoie să-și garanteze spatele. De aceea baronul Hötendorf are dreptate și triumful cancelarului nu-i definitiv. La urmă se va vedea cine va învinge, dar țara trebuie să aștepte motive jospnice împing pe Aehrenthal să ia atitudinea pe care o are acum.

Din cameră. La ordinea zilei e discuția reformei militare.

Vorbește justhristul Kun Béla. Spune că singura asanare a stărilor insuportabile din viața politică actuală o găsește numai în introducerea votului universal și secret. Trecând la reforma militară se plânge că aceasta desconsideră cu totul aspirațiile „națiunii”.

cul gândirii, acolo unde nu mai este nici unde și nici când... Acei sori, în lumina cercetării științifice, se prefac și ei în corpuri de-o viață scurtă, vremelnică și trecătoare! Dacă noi n'am fi și n'am avea soarta insectelor de-o zi, poate că totuși le-am vedea pe toate: cum din noian superbi se aruncă în spațiu schinteietori luceferii, cum se aprind mai frumoși, mai de speranță și visuri, și cum se sting ca o vatră de jeratic aruncată afară pe iarbă, sub spuză, cum se întunecă și cum în urmă înghiață... Pentru cât timp, cine știe? În felul acesta sorii s'ar aprinde și s'ar stinge în preajma noastră, ca niște focuri pe deal în nopți de vară și întreaga turmă de luceferi ar păli, precum se uscă în arșiță o floare, cum îngălbinește frânt de fierbințeală firicelul de iarbă! Dar și ei, ca și acestea, în faptul etern al creațiunii vor învia din nou, și își vor ocupa iarăși locul pe tronurile de argint și de aur din grandiosul palat al firii, în care nu se poate pierde nici o fărâmă, nici un atom!

Despre asta se înțelege de sine, că nu putem ști absolut nimic sigur, deși s'ar cerca unele slabe ipoteze să ne ademenească la geamurile atelierului necuprins, în care și făuresc și sorii și luceferii. Parcă natura într-o clipă de milă, s'a îndurat de noi și ne-a permis un locșor foarte neînsemnat ca să ne uităm undeva în lăuntru, cu ochii noștri slabi, acolo unde prind schinteia vieții acești urieși oaspeți ai boltilor! În spațiile grozav de profunde ale universului, observăm plutind nouri mari de gazuri, numiți *neguri*, a căror lumină silește pe astrofizicieni să creadă, că acolo sunt de față anumite elemente fundamentale, din cari se compune materia.

Aceste felurite neguri, ce s'au observat și aceste formațiuni urieșe, s'a băgat de seamă, că evo-

Știri ce se repetă la intervale dese și semne din ce în ce mai categorice, arată, că opiniunea publică din țara mamă trebuie să se aștepte la evenimente grave.

Se cunosc declarațiile M. S. regelui Carol, făcute la Iași cu ocazia serbărilor universitare, în care atrăgând atențiunea asupra împrejurărilor din dreapta Dunărei, exprima nevoia unei concentrări a factorilor politici, pentru a se constitui un guvern tare și sfătuia presa să facă educația patriotică a opiniunii publice.

Aceste declarații — care acum în urmă de tot au fost întărite de altele făcute de primul ministru român dela tribuna parlamentului — dată fiind adâncă înțelepciune, care a făcut din suveranul României un model, și cumpătarea ce o pune în asemenea manifestări, constituie, pe lângă un act de înaltă prevedere și de vie preocupare pentru zilele grele ce pot sosi dintr'un mement în altul, pentru țara sa, și o indicație din cele mai însemnate asupra situațiunii anormale, abia ascunsă sub formele de etichetă ale raporturilor diplomatice.

Scurt timp după aceste declarații, în presă, au început să-și facă drum felurite versiuni asupra unei înțelegeri ruso-bulgare împotriva României, menită a paraliza, printr'o eventuală incursiune a unui corp de armată rusească, o mișcare militară a României împotriva Bulgariei în cazul când aceasta ar ataca Turcia.

Paralel cu aceste știri din Macedonia se anunță, pe lângă o înțelegere greco-bulgară care a pus capăt — de sigur printr'un compromis în care se vor fi fixat câștigurile escomptate după luptă — urii seculare dintre cele două neamuri și o recrudescență a acțiunii revoluționare, care nu poate avea alt scop de cât de a sili populația otomană

luiază foarte încet, că se condensează, se pun în mișcare, apoi formează încetul cu încetul sămburi sau centre, la început neînsemnate, după aceia spirale și inele și că adeseori aceste puncte încheiate, ar fi stadiul prim, în cursul evoluției unei stele, a unui soare sau în fine a o mulțime imenză de sori. E probabil prin urmare, vor spune unii, că prin condensare din aceste masse nebuloase, se nasc sorii, stelele și planetele!

E probabil! Dar sigur nu putem spune nimic. Și câte fapte se pronunță și împotriva acestei ipoteze. Dar noi prin o cutezată îndrăzneală, năzuim să așezăm lângă oaltă experiență și ipoteza, ce e descoperit cu alte sute de ipoteze într'o clădire măreață, pe care o socotim de bine, s'o numim palatul *cunoașterii universului*. Cunoașterea universului? Să nu credem însă, că ea va fi oarecând terminată și va cuprinde în sine revelat temeiul tuturor lucrurilor, al neînțeleșelor adâncuri. Intocmai precum vântul în fiecă zi, când se apropie toamna, răpește și duce cu sine în necunoscut veștede frunze, astfel și noi neconținut vom aduna în palatul nostru imaginar, greșeli peste greșeli și știință proaspătă poate numai de durata unei zile. Și noi suntem uneori mândrii, sau cel puțin credem că suntem, cu palatul nostru de — carton. Și această năzuință se va perpetua mereu până atunci, până când și globul nostru se va răci și se va fini, întocmai ca și luna pe care o vedem în seri dearândul răsarind și plutind palidă deasupra mărilor, ca o oglindă de argint. Să fie oare brazdele ei de văpaie, ce le rupe din apă, un semn al nestatorniciei tuturor? Se poate... atunci va începe nemărginirea!

Dr. I. Broșu.

la o acțiune violentă de represiune, procurând astfel celor două state un motiv de a interveni.

Pe lângă aceste indicații care sar în ochii fie-căruia, desigur că aceia care sunt în secretele diplomației trebuie să posedă și altele. Numai astfel se esplică și apelul Premierului României ca și al regelui Carol la unire între partide în vederea împrejurărilor turburi, care nu se știe ce vor aduce pe ziua de mâine.

Motivele îngrijorării României cum și împrejurările care vor solicita amestecul ei într'o acțiune militară sunt condiționate, precum s'a repetat adeseori în publicistica română și de către diferiți bărbați politici de primul rang, de o eventuală schimbare a echilibrului din Balcani.

În actualele împrejurări România este sub raportul numeric, economic, cultural și miștar o putere de primul rang în sud-estul european. Orice sporire a unei țări din sudul Dunărei și în special a Bulgariei constituie pentru România — fără a vorbi de Dobrogea și de frații din Macedonia, la a căror desnaționalizare s'ar proceda într'un asemenea caz în chip cu totul brutal — o primejdie de a-și pierde această situație favorizată.

Garanția acestui „statu quo”, o constituie Turcia, care prin faptul, că este o putere, care are de lucru acasă și fără pretenții de expansiune peste hotarele ei, este o forță de conservare a actualului echilibru.

Între România și Turcia s'a și zvonit că există o înțelegere defensivă în scop de conservare a echilibrului balcanic.

Iată că, însă Turcia, fiind incurcată într'o mulțime de chestiuni, atât Bulgaria cât și Rusia judecă momentul oportun ca să-și realizeze visurile.

În asemenea împrejurări prevederea înțeleptului rege Român care încă cu două luni înainte și-a exprimat îngrijorarea sa, merită de sigur cele mai sincere omagii.

Intrebarea acum este. Cum se prezintă România în fața acestei situațiuni turburi?

Starea materială și morală a României în fața evenimentelor grave ce pot izbucni din ceas în ceas a fost exprimată în chip cât se poate de fericit, printr'un articol publicat, îndată după strălucitele manevre militare române din toamna aceasta în Epoca, ziar oficial al partidului dela putere și intitulat:

„Suntem gata”.

România, care acum câțiva ani, fiind absorbită cu organizarea sa pe alte terenuri, putea fi surprinsă nepregătită până și în fața unui război cu Bulgaria, astăzi într'adevăr poate să exclame cu o legitimă mândrie „suntem gata”.

Problema agrară, care constituia una din slăbiciunile sale, se îndreaptă din ce în ce mai mult spre soluția ei firească. Partidele se întrec în silințe pentru a nivela prăpastia între clasele sale sociale.

Alături cu această operă de armonie internă între cetățenii ei, finanțele României, sunt într'o situație înfloritoare, care poate suporta orice sguđuire.

Iar armata României de un șir de ani face obiectul de predilecție al tuturor guvernurilor.

Deasemenea nu este de prisos să pomenim, că în fața eventualităților ce se pot naște, toate partidele din țară sunt cu totul unite.

Intrucât privește deci condițiile, cari depind de dânsa, România este astăzi în poziție să facă toată efortarea ce se poate aștepta dela o țară cu întinderea, populația, bogăția și cultura ei.

*

Ceeace mai rămâne de văzut este, dacă alături cu jertfele făcute pentru desvoltarea propriilor sale puteri, România va găsi în prietenii care le are în afară, concursul sincer la care se așteaptă.

Avem convingerea, că suveranul român cu adâncă lui pricepere și cu experiența îndelungată a lucrurilor pe care o are, a stabilit politica externă a țării sale în așa fel, că ajutorul să nu-i lipsească în momentul de grea cumpănă.

În tot cazul noi românii de peste Carpați, ca frați de sânge și ca element constitutiv al unei monarhii aliate, putem să o asigurăm, că vom fi alături de dânsa nu numai cu inimile, ci și cu trupurile noastre.

Alegerile din Croația. Propaganda pentru alegeri în multe cercuri electorale din Croația e cât se poate de îndârjită. Candidații opoziției — și în special ai coaliției — au început o luptă din cele mai hotărâte pentru a-și asigura cât mai multe locuri în viitoarea cameră. Agitația e atât de mare, încât cu greutate se mai poate susține ordinea publică. Amenințările cu moartea sunt la ordinea zilei. S'au distribuit foi volante în cari alegătorii potrivnici coaliției sunt amenințați cu aprinderea caselor. Dr. Frank, șeful partidului autonom nu va candida și se va retrage din politică.

*

Infrățirea bulgaro-greacă. Ziarul grecesc „Ethnos” din Brăila scrie următoarele:

Nu va trece mult timp și alianța între elementele grec și bulgar din Macedonia va deveni un fapt implinit. Din ambele părți se anunță dispozițiuni pentru atingerea acestui scop și deja suntem informați, că zilele trecute s'au dus la Jeni-chioi peste 500 greci din Xanti, cari apoi au vizitat și școala bulgărească, unde au fost primiți cu mari onoruri de către institutorii bulgari.

Bulgarii din Jeni-chioi sunt foarte entuziasmați despre această frățească vizită a grecilor din Xanti.

*

Revoluția din China. Armistițiul de 14 zile — ce s'a încheiat între guvern și revoluționari, pentru a se discuta condițiile împăcării — nu e îndestul respectat și aceasta mai cu seamă de revoluționari. Ei au provocat noi lupte în ap. opiere de Sikiacivang, suferind o mare înfrângere.

Comandantul revoluționarilor adresase lui Juansikkai o telegramă, în care îi cerea să primească prezidența republicii. La această telegramă Juansikkai răspunde acum, că el nu poate primi aceasta, deoarece niciodată n'ar putea îndupleca puterile străine să recunoască republica. În afară de statele străine, republica are dușmani destul de serioși în China. O societate de 700 manciurieni și-a propus să înăbușească ideea revoluționară ucizând pe 60 din conducătorii de seamă ai ținuturilor republicane. Pe capetele numiților conducători societatea a pus mari premii. Cel mai mare din aceste premii — două sute mii de funți — e pentru capul lui Juansikkai.

Dosarul „cazului” Vernescu

— Armele infame ale „Tribunei” —

Armele josniciei, cu cari încearcă „Tribuna” să murdărească cinstea oamenilor, cari văzând în sfârșit tendințele ei trădătoare, s'au lăpădat cu scârbă de dânsa, încep să iese tot mai mult la iveală. De doi ani de zile trădătorii dela „Tribuna” sub masca mincinoasă a „principiilor celei mai intransigente politice naționale” au început în mod sistematic, pas de pas, cu isteasă precauțiune, să ponegrească pe toți bărbații conducători ai partidului național român. La început se scriau articole sub titlul de „părerii libere”, în cari se manifesta o nemulțumire, obiectivă la aparență, cu activitatea comitetului național. Urmează apoi, încetul cu încetul, invective personale la adresa membrilor din comitet. După câteva luni cetitorii „Tribunei”, în coloanele acestui „organ de propagandă și de apărare a principiilor celei mai intransigente politice naționale”, citesc despre „ramoliți”, „bipezi inconștienți”, „măgari cari pasc liniștiți pe coastele Vezuului ardelenesc”. Încetul cu încetul condeiul se apasă tot mai tare și urmează asaltarea cinstei individuale a celor mai distinși fruntași din comitetul executiv al partidului național român. În sfârșit directorul nostru d. Vasile Goldiș, după ce s'a ridicat în contra lui mărturia distinșilor naționaliști Șeghescu, Ionescu, Burdia și Apponyi, este prezentat publicului românesc, ca fântuit pe banca rușinei și a infamiei. Nu puteau mizerabili să producă nici o dovadă, căci acuzele lor cu Șeghescu, Ionescu, Burdia și Apponyi se ascundeau sub un anonim „asesor consistorial” din Sibiu. Acest mizerabil asesor nu iese la iveală cu numele său necinstit, ci lasă ca infamia sa proprie să plutească asupra întregului consistor arhidiecezan, care ar trebui în numele cinstei sale să erueze, dacă într'adevăr vr'un membru al său s'a făcut vinovat de infamia acuzelor mincinoase la adresa unui om cinstit, care de 25 de ani lucră pentru binele bisericii noastre strămoșești și al neamului românesc. D. V. Goldiș a făcut cele mai multe memorande, prin cari mitropolitul Mețianu și consistorul mitropolitan a apărât înaintea guvernului autonomia bisericii gr. or. române din Ungaria și Ardeal, d. V. Goldiș a luptat săptămâni de zile în parlament împotriva legilor școlare ale lui Apponyi, care s'a închinat înaintea vastelor cunoștințe și a energiei acestui luptător național și iată că a trebuit să ajungem vremea, când „Tribuna zilelor noastre” pe același V. Goldiș îl acuză, că ar fi voit să nimicească constituția bisericii sale și că ar fi avut o astfel de purtare ticăloasă în parlament, încât însuși Apponyi i-ar fi trimis vorbă că minte. Și mărturia acuzei cu nimicirea constituției se zice că ar fi unul dintre frații Ionescu, iară martorul vorbelor lui Apponyi se ascunde anonim în șirul asesoriilor consistoriale dela Sibiu. (Am dori să cunoaștem numele acestui mizerabil asesor).

Văzând „Tribuna zilelor lui Mangra”, că prin minciunile acestea nu pot elătina încrederea obștei cinstite în caracterul d-lui V. Goldiș, au început să iscodească tot felul de minciuni, cari atacau acum, nu ținuta politică a d-lui Goldiș, ci cinstea lui individuală.

Dintre toate infamiile acestea cea mai proaspătă și cea mai grozavă era „cazul Vernescu”.

Acest nefericit individ a fost dat afară din redacția noastră, fiind absolut incapabil de muncă și aflându-se că era în redacția noastră șpionul „Tribunei”. D. Goldiș însă n'a voit să-i răpească pâinea de toate zilele, ci l-a concediat în condiții cinstite, ca să-și poată afla vre-o ocupație prin București. Licheaua însă i-a mulțumit d-lui Goldiș cu infamie.

A doua zi, după ce a plecat din Arad, i-a adresat din Brașov cu datul 29 noemvrie n. următoarea scrisoare „Tribunei”:

„Stimate domnule redactor,

Martiragiul meu dela „Românul” s'a sfârșit! Mi-a rămas însă regretul, că n'am putut să strâng mâna prietenește, la plecare, confrăților dela „Tribuna”.

Am primit să fiu instrument meschinărilor lui Goldiș, pentru că eu sunt corect în orice serviciu aș fi angajat. Mai târziu însă, după ce am cunoscut mai bine oamenii și am înțeles situațiunea amânduror grupărilor, am început să mi-se deslușească iadul în care mă aflam.

Cred că impresiile mele asupra aceea ce se

cheamă „partidul național român din Ungaria și Transilvania” ar aduce încă o lumină pentru cetitorii români. Și simt o necesitate sufletească să vă fiu de aci înainte colaboratorul d-voastră. Primiți etc.

Alex. Șt. Vernescu”.

„Tribuna” a publicat cu multă satisfacție această scrisoare. Și când noi am declarat, că toată afacerea aceasta nu are vre-o însemnătate „Tribuna” în nr. său 254 scrie la adresa d-lui V. Goldiș următoarele:

„Afacerea avea importanță, numai când amicul său (adecă a d-lui Goldiș) Cehan, fost corector al nostru concediat, fără „asigurările noastre de stimă și iubire”, și-a vândut proza sa murdard d-lui Goldiș, în care-și bătea joc de d. Bocu, plătindu-i insolentele după calitate: cele mici cu bani mai puțini, cele mari cu bani mai mulți”.

La această nemaipomenită infamie „Tribuna zilelor d-lui O. Goga” adaugă: „Cazul d-lui Vernescu nu știm dacă va avea ori nu vre-o importanță, una incontestabil are și până acum: aceea de a răzbuna într'un mod crud armele neloiale și necorecte cu care operează d. Goldiș în viața publică”.

Care va să zică „Tribuna zilelor d-lui O. Goga” acuză pe d. Goldiș că ar fi în stare să cumpere pe bani asasinii, cari să atenteze la onoarea vreunui om, fie acela chiar d. S. Bocu.

La infamia aceasta d. V. Goldiș în nr. 255 al ziarului nostru a făcut următoarea declarație: „D. Cehan niciodată nu mi-a fost amic. Nu i-am cerut niciodată să scrie ceva la „Românul”. Nici eu, nici „Românul” nu i-am dat absolut nici un ban. „Tribuna” va trebui să-și dovedească acuză, că eu i-aș fi dat d-lui Cehan bani, ca să insulte pe d. cavalier fără prihană Sever Bocu ori pentru vr'un alt serviciu de altă natură. Dacă „Tribuna” nu-și va dovedi această infamă minciună, votu ruga pe domniile redactori ai ei, să-mi împrumute din dicționarul lor special cuvântul potrivit, prin care în mod demn s'ar putea caracteriza această procedură a „Tribunei”.

La această declarație a d-lui V. Goldiș „Tribuna zilelor d-lui O. Goga” în nr. său 256 zice că în aceeași zi (23 noemvrie v.) ar fi primit dela d. Al. Șt. Vernescu următoarea telegramă, pe care o tipărește cu litere grase:

„Posed scrisoarea lui Cehan, în care mă roagă să insist pe lângă Goldiș să-i dea restul pentru injurii. Acontul îl primise. — Vernescu.

Și „Tribuna” își încheie acum articolul, în care săvârșește această șolțicărie cu următoarea frază tribunistă:

„In dicționarul nostru pentru procedeu de a afirma și a nu dovedi, de a calomnia și a minți fără rușine, avem un singur cuvânt — goldiș!!!

În fața acestei nemaipomenite obrăznicii d. V. Goldiș în articolașul său: „Părintele R. Ciorgariu și d. Vernescu ca martori” din nr. 257 al ziarului nostru a scris următoarele: „Declar din nou că niciodată nici eu, nici „Românul” nu i-am dat d-lui Cehan absolut nici un ban. Imi vine să cred, că am de a face cu o bandă organizată, care pentru bani buni s'a conjurat să ridice împotriva mea toate murdăriile lumii”.

Nici până astăzi „Tribuna” n'a produs dovada afirmației sale infame și calomnioase, că eu l-aș fi plătit pe d. Cehan să scrie la „Românul” în contra d-lui S. Bocu, ci s'a mulțumit să publice din condeiul noului său colaborator Alex. Șt. Vernescu un articol sub titlul: „Cazul meu”, în care acest descreeat fără nici o protestare ori observare din partea „Tribunei” susține că: „Acest partid (adecă partidul național român din Ungaria și Transilvania) nu reprezintă aspirațiile întregului neam de 4 milioane de români”. (Vezi nr. 258 din „Tribuna”. Iar în nr. 260 din condeiul aceluiași Alex. Șt. Vernescu (cu pseudonimul Sandu Muzicant) publică o infecție de versuri sub titlul: „Balada unui martiriu, adecă acel al lui Lați.”

Noi am remarcat ticăloșia „Tribunei” cu „partidul național român”, care „nu reprezintă aspirațiile întregului neam românesc și am trecut la ordinea zilei peste cazul Vernescu”.

Știam însă, că Dumnezeu nu bate cu băta. Minciuna și infamia, mai curând ori mai târziu va trebui să iasă la iveală. Și nu ne-am înșelat. Fără să mai fi făcut un singur pas mai departe în acea-

stă afacere, d. V. Goldiş se trezeşte azi cu o scrisoare dela d. Constantin Cehan din Iaşi. Iată scrisoarea:

Iaşi, 27 nov. st. v. 1911.

„Stimate domnule director,

Din Ţară veşnic citesc infamiile aduse de „Tribuna“ celor mai cinstiţi şi mai iubii oameni din comitetul partidului naţional român. Şi dacă trădătorii de neam, în frunte cu şefredactorul „Tribunei“ Sever Bocu, un om necinstit, dupăcum voi dovedi rând pe rând, insultă şi caută a tări în noroi pe cei mai mari patrioţi ca d. dr. Alex. Vaida-Voevod, Mihali, Maniu, pe d-v., ce să mai zic de mine, un modest gazetar?

Totuş fiind în mijlocul d-v., în ţara d-v., vreme aproape de doi ani, de unde am venit cu multe învăţături sănătoase dela acei ce staţi în fruntea partidului naţional român, aş fi în adevăr un mizerabil, dacă venit cu entuziasm, cu curăţenie în suflet din România, aş fi căutat să devin un spion.

De ce atunci acei dela „Tribuna“, cari poartă marca cinstei, caută să surpe cinstea unui tînr, care am păşit peste munţi cu fruntea curată şi care am învăţat, că la d-v. e curăţenie sufletească şi jertfă? De ce caută pe nedrept „Tribuna“ să mă înjosească prin toate mijloacele infame şi prin procedeul acesta să lovească şi în d-v.?

De ce mă amăreşte veşnic şi face să încep iar o serie de articole demascându-i, ca pe nişte oameni ticăloşi şi necinstiţi, — când în interesul neamului am căutat cu toţi să trecem peste patima diavolească a unor tipuri ca d-nii Sever Bocu şi I. Scheopul, capabili de orice?

Dacă d-lor iar încep, atunci noi aceşti cinstiţi le vom da lovitura de moarte care o merită.

Declar încă odată pe onoarea şi pe cinstea mea, că nu am fost invitat de nimeni, nici de partid, nici de „Românul“, nici de d-voastră să scriu acea declaraţie cu ticălosul d. Bocu, ci dintr'un sentiment de cinste şi dreptate. Dec'ar că nu am primit nici un ban dela nimeni şi desfid pe oricine care ar susţinea astfel de faptă.

Imi pare rău, că cel mai bun prieten al meu, d. Alex. St. Vernescu a putut să dea aceea telegramă „Tribunii“: Poşed scrisoarea lui Cehan, în care mă roagă să insist pe lângă d. Goldiş, să-i dea restul pentru injurii. Acontul îl primsie“, — întrucât nu-i nimic adevărat.

Imi vine a crede, că e o infamie la mijloc şi atunci sunt nevoit să rămân adânc rănit în suflet, să trec peste cea mai sfântă prietenie, dar în interesul adevărului simt să fiu zdrobit în sentimentul prietenesc şi să susţin că d. Vernescu minte.

Il somez ca în cinci zile să se justifice şi să dovedească prin ziarul „Românul“, că am primit bani şi sunt un mizerabil.

Primiţi etc.

Const. Cehan.“

În faţa acestei scrisori aşteptăm cinci zile dovada „Tribunei“ despre aceea, că „d. Cehan şi-a vîndut proza sa murdară d-lui Gol-

diş, în care-şi bătea joc de d. Bocu, plă-tindu-i insolentele după calitate: cele mai mici cu bani mai puţini, cele mari cu bani mai mulţi“.

Cerem dovada!

Scrisoare din Budapesta

— A treia şedinţă publică a soc. „Petru Maior“ — Oaspeţi distinşi — Momente

Societatea „Petru Maior“, în conformitate cu noul ei program de muncă, — de când are în fruntea ei de preşedinte pe neobositul d. Ioan Ţeicu — şi-a ţinut acum duminică seara în localul „souterrain“ al cafenelei „Emke“ a treia şedinţă literară publică.

Pentru membrii societăţii — acei 50—60 de membri permanenţi — a fost cu unul mai mult din prilejele rare de a cerceta „teatrul“ românesc ambulant (permit ţi-mi această frază) în viaţa asta sură de student universitar şi un semn de mare distincţie acordat de înalţii oaspeţi, cari ne-au onorat cu prezenţa lor şi încă în număr mai mare decât însăşi aceia, cari erau „la casa lor“.

Iată lista oaspeţilor, care vorbest: deajuns despre succesele, ce le poate avea şi o societate studentească, dacă acel „avânt tineresc“ e faptic, asta se traduce în maniere bune şi veneraţie, faţă de bărbaţi ce au muncit în viaţă pentru neam — şi nu numai vorbărie umflată ocazională: venerabilul preşedinte Gheorghe Pop de Băseşti, d. dr. T. Mihali cu d-na, d-nii dr. V. Lucaciu, dr. C. Pop, dr. Şerban, dr. Maniu, Branişte, V. Goldiş, dr. Cosma, dr. Iancu, dr. Veliciu, Osvadă, dr. Bolcaş, tenorul Rădulescu; din partea coloniei din Pesta: d. Mezei, jude de curie cu familia, d-na Plopu şi d-şoara, dr. A. de Cosmuţa, d. şi d-na Pătăşanu, d. şi d-na Bradovca, d-şoarele Munteanu şi Ciurdariu, d. Păscuţ, locotenent, dr. Nemet, Lucaciu jun. etc.

Cam asta e lista celor ce au avut bunăvoinţa a lua parte la şedinţa noastră.

O mică decepţie desigur din partea distinşilor noştri bărbaţi, când au văzut şirurile rare ale universitarilor români, cari se mai interesează de societatea „Petru Maior“, o decepţie micşorată poate numai de impresia bună, ce le-a făcut-o acest număr mic de studenţi universitari, şi străduinţa lor de a se manifesta în plus, faţă de minusul, ce-l manifestă restul tinerimei grupată în jurul stălpilor de cafeana...

Programul îl începe conferinţa d-lui preşedinte al societăţii Ioan Ţeicu: „Noua filozofie ştiinţifică“. D. Ţeicu cu o adâncă cunoaştere a materialului, ce şi-l-a propus a-l trata, face cunoscut în liniamente generale noua „religie“ filozofică: monismul şi activitatea marelui apostol Ostwald. A fost o încercare destul de grea din partea d-lui conferenţiar şi desigur i-a trebuit şi o pregătire temeinică în cercetările d-sale, ca să satisfacă pe deplin temei, ce şi-a propus a trata. Foarte nimerit concludă făcând aluzie la stările noastre actuale în modul următor: „Lupta pentru viaţă e mare şi în lupta asta teribilă îţi trebuie asociaţii, îţi trebuie societate, o naţiune bine încheagată, cu un principiu sfânt, în conformitatea căruia trebuie să lucreze. Însă munca aceasta individuală să fie în raport absolut cu gândirea şi simţirea.“

Ideia naţională să-şi aibă nu numai teoreticianii, nu numai bardul, cei face apogeul şi sentimentismul romantic, ci ne trebuie în primul rând bărbaţi reali, una în gând şi una în suflet. Căci numai atunci şi numai atunci e expresiune şi e activitate ştiinţifică.

Şi noi mulţămimă acestor bărbaţi, în cari e o armonie perfectă între gândire, fapte şi sentimente ne-am format sistemul de luptă pentru un ideal înalt: libertate, fraternitate şi fericire.

De o adevărată prestaţie artistică s'a dovedit debutul d-şoarelor Mezei: Cântările executate cu

vocea de d-şoara Gabriela Mezei, acompaniată la pian de Zoe Mezei şi violina dlui Păscuţ, mai apoi interpretarea desăvârşită la pian a câtorva piese musicale executate de d-şoara Zoe Mezei pe lângă dexteritatea mânilor şi cu un temperament deosebit.

A doua conferinţă a fost a d-lui Petran despre „Pictura şi direcţiile ei moderne“. D. Petran nu-şi citeşte conferinţa, ci o predă şi asta a mărit mult efectul conferinţei de altcum alese nu numai ca temă ci şi ca tratare.

O singură observare, ce nu detrage absolut din valoarea în esenţă a conferinţei. Accentul vorbirei dlui Petran e prea unguresc. Sperăm că îl va delătura, dupăcum a ştiut să delătura o mare parte din înrăurinta, ce a avut-o şcoala ung. de opt ani, prin faptul că şi-a însuşit o limbă destul de românească.

Atât din programul oficios! Celalalt, cel ne-oficios l-am făcut noi de noi tinerii, dupăce bătrânii ne-au părăsit: cu joc de popice şi dans până' în „zorii se varsă, ieşi mândră... Apropo! Era să-l uit în fuga condeiului pe iubitul nostru cântăreţ Olariu, care ne-a delectat şi în sara asta cu vocea d-lui mlădioasă, ce armonizează aşa de bine cu textul cântărilor populare, ce le-a executat: „Lasă dracu sopenitu... sau... c-o sută cincizeci de lei, la „fratele Macavei — măi...“

Încât priveşte restul tinerimei apoi aceasta îşi îndeplineşte perfect misiunea, aşa, după percepţele de primeneală şi sulimeneală a „Tribunei“. Jos cu orice autoritate! Jos cu orice instituţie! Să radem cu tunul până' la pământ tot ce au clădit alţii... Jos cu societatea „Petru Maior“!

Acolo-i cafeneaua, acest local cu lumină şi căldură şi toate comodităţile în care, vedem bine, cât de puternic se infripă, să afirmă acest curent nou în viaţa noastră socială, cum zice poetul Goga. Aici în fumul acesta gros de cafeana trebuie căutată viaţa „Tribunei“, pe care-o reprezintă în Pesta tinerii, ce-şi conzumă toată energia în satisfacerea „orgoliului naţional“ în stil caţavenesc. Da. Dle poet! Aici în localurile acestea de trândăvie caută pe Caţavanicii zilelor noastre aici între oamenii ăştia, ce sunt aşa de teribili naţionalişti în fraze, pe cât de înguste sunt faptele lor.

Şi eu cred, că măestrul în Caţavencu a pus nota acestor oameni, a sintetizat acest defect omnesc: calitatea omului nul, cantitatea vorbăriei enorm de mare.

Şi dacă ar trăi măestrul între noi, lutul din care să scoată Tipuri, l'ar forma nu viaţa acestora, cari vorbesc — deşi nu după şcoala retorică modernă — pentrucă o convingere e îndărăt, ce-i face să se înduioşeze în espreie şi glas, — ci viaţa a acestor moderni în vorbă, ce-ţi încheagă o frază frumoasă, dar — înzădar căutăm îndărăt motorul adevărat al vorbelor: convingerea, n'o găsim, doar numai o „moară de vînt“.

Fireşte, corespondentul „Tribunei“, va putea scrie mai Caţaveneste despre „serată“: „Tinerimea entuziasă revoltată de indiferenţa aproape condamabilă a pretinşilor fruntaşi, la un moment dat a întâmpinat cu vociferări bărbăteşti pe „ramoliţii“ ce veniau cu gânduri mârşave de a face propagandă — ca să zic aşa — pentru tot ce e retrograd faţă de progres, tot ce e evul mediu, faţă de modernism etc. etc.“... Sau: „Un semn îmbucurător, tinerimea generoasă începe să se treziască la o conştiinţă mai demnă de menirea ce a avut-o, o are, şi trebuie să o aibă. Atunci când deputaţii îşi făceau apariţia, tinerii le arătau broşura părintelui „Ciorogariu“ Sau: „Te doare rana trupescă, timpul o alină... Cine nu-şi aduce aminte de telegramele trimise din Pesta de 30—40 balici“ Nostime? Nu? Cetiţi dealtcum numărul proxim al „Tribunei“.

Correspondent.

AVIZ!

Desfăcându-mi prăvălia, aduc la cunoştinţa Onor. public, că pregătesc costume pentru domni cu solvire în bani gata pe lângă preţurile cele mai ieftine, tot asemenea vînd şi cu metru din stofele cele mai am în depozit.

Cu stimă :

Firma inokai Tóth Lajos
Bulevardul Andrassy Nr. 25).

(Palatul Neumann).

Un nou premenitor al partidului național

Motto: am venit din idealism, știind, că voi cunoaște pe frații mei români, de peste munți cărora le-ași putea aduce un cât de mic folos moral.

Alex. St. Vernescu.

Membrii partidului național trec prin ceasuri grele.

Acțiunea de „primenire“ a câștigat o nouă „valoare“ cu a cărei intrare în linie desființarea „nulițăților“ nu va mai putea întârzia un singur minut.

Este vorba de un nou mare scriitor din aceia care fac mândria legitimă a „Tribunii“, care a fost neînțeleș de „Românul“ și fiind înlăturat din redacție a fost nevoit să meargă într'un mediu mai conform cu caracterul și sufletul său.

Prin înrolarea acestui distins scriitor toată lumea românească „cinstită“ va avea în sfârșit dovada palpabilă, deplină, că în tabăra renovării naționale, se fac toate sacrificiile spre a se grupa „adevăratele valori“, intelectuale și morale, menite, a scoate acest neam, *printr'o energică acțiune de „primenire“, de pe calea peirii.*

Este vorba de ilustrul Alex. St. Vernescu. Cu toate că cele spuse până aci sunt o dovadă de înalta idee ce o avem despre acest mare scriitor, spre a nu fi bănuți totuși că voim să micșorăm înadins valoarea acestui eminent scriitor și înalt caracter, vom da cuvântul onor. ziar „Tribuna“ care, se știe, este specialistă în „selecțiunea“ valorilor.

Iată ce spune în diferite rânduri:

„Tribuna“ nr. 52 din 5/18 martie 1911.

Vorbind de marele scriitor pe care-l deplânge din cauza modestului rost de corector la gazeta noastră, zice:

„Și în privința asta „autorizatul“ poate să fie mândru de achiziția făcută în persoana unei asemenea valori care are curajul să batjocurească în stihuri indecente pe un bărbat condamnat pentru „calvarul nostru“.

„Tribuna“ nr. 125 din 9/22 iunie 1911.

„Aduceți-vă aminte de ovrul Penkerov dela organul autorizat „Lupta“ și gândiți-vă la celalalt exemplar, pe care d. Suciu l-a cules de prin București pentru „Românul“. Ce ghinion! Cum de s'a nimerit tocmai ce a fost mai netrebnic?...“

„Indivizi ca cel pripășit acum în redacția „Românului“ sunt însă mulți prin București. Așa numiții „gazetari“ cari „tapează“ și cari sunt vecinic urmăriți de ochiul agenților de poliție au fost demascați de atâtea rânduri de ziarele din capitală... Cine-i primește n'are decât să tragă consecința înclinărilor lor, fie a stilului desfrânat, fie a altor „lovituri“.

„Tribuna“ nr. 50 din 3/16 martie 1911.

„Te iert când lași pe un Vernescu. — Să scrie versuri fără sare“.

„Tribuna“ nr. 249 din 13/26 novembre.

„Aflăm, că simpaticul trubadur Ștefan Vernescu a părăsit azi, pentru totdeauna redacția ziarului „Românul“. Atmosfera mășteră din redacția autorizată i-a degerat rând pe rând toate strunele lirei și acum a fost nevoit să se refugieze într'o lume mai caldă și mai senină la București, de unde venise iarna trecută plin de speranțe și nebănuitor de pusticitatea în care fusese chemat“...

Succesiv în numerile ce urmează recunoașterea marelui personalități urmează până ce profundul scriitor devine colaborator asiduul al ziarului „Tribuna“ de unde în articole de orientare va da un puternic impuls „primenirii“, înlăturând pe bătrânii „slabi“, cari s'au „cocoțat“ în fruntea partidului național.

Dar veți zice ce însemnează contrazicerea aceasta radicală a „Tribunei“. Ce scria ea în martie și iunie și ce scrie acum?

Dacă ați fi cetitori și partizani credincioși ai „Tribunei“ nu ați face această întrebare indiscretă și neavenită.

Acestea sunt tainele politice profunde ale „valorilor“ menite să înlocuească non valorile naționale. Domniavoastră nu înțelegeți, pentru că sunteți prea simpli spre a putea ceti în secretele

combinațiilor superioare ale oamenilor superiori chemați să aducă fericirea neamului.

Totuși, fiindcă nu faceți parte din inteligenții cetitori ai „Tribunei“ și nu primiți drept literă sfântă tot ce vi-se debitează, vom încerca să vă lămurim asupra acestei contraziceri, care este cât se poate de logică pentru aceia cari obicinuesc să se uite prin colecția „Tribunei“. Iată rostul ei.

În martie și iunie, când „Tribuna“ a publicat rândurile citate la adresa lui Vernescu, nu-l cunoștea.

Își închipuia că este un client al polițiilor, dar această închipuire se baza numai pe ușurința cu care oamenii de aceeași specialitate se simt între dânsii. Faptele nu veniseră să confirme această presupunere... deci Vernescu nu putea să aibe stima „Tribunei“.

De atunci însă au trecut mai multe luni.

În acest interval Vernescu se ținuse de promisiune.

În articolul său de colaborare la „Tribuna“ cu No 258 din 25 noemvrie spune că el venise: „din idealism, știind — zice el — că voi cunoaște pe frații mei români de peste munți cărora le-ași putea aduce un cât de mic folos moral.“ Acest folos moral îl a adus. Se știe că de multe ori efectul moral se poate face prin etalarea vițului. Aceasta cale și-a ales-o dl Al. St. Vernescu și a reușit pe deplin. Este adevărat, că acest succes i-a adus licențierea din redacție „austeră“ a „Românului“ dar în schimb prin aceasta el s'a relevat în ochii „primenitorilor“ care „du coup“ au văzut în el un tovarăș, tînăr, plin de valoare al cărui condei poate aduce mari servicii cauzei de renovare națională și de alungare a „nulițăților“ și „ramoliților“ din fruntea partidului.

Ca „Tribuniștii“ nu s'au înșelat și că colaborarea care au căpătat-o nu le va mai fi disputată de nimeni, este dovadă și scrisoarea dlui I. Marșieu, „creditorul păgubit“.

Deosebirea dintre „Tribuna“ și „Românul“ a fost și de astă dată în favoarea celei dintâi. „Românul“ la adus pe ilustrul Vernescu pe când nu-l cunoștea și l-a licențiat după ce l-a cunoscut, iar „Tribuna“ l-a înjurat când nu-l cunoștea și-l îmbrățișează acum după ce a dat dovezi.

Dar cititorii „Românului“ care în privința aceasta sunt foarte puțin acomodați, nu vor fi satisfăcuți numai cu aceste lămuriri asupra personalității distinsului scriitor, care a îngreunat atât de mult lupta noastră. Ei poate vor să vază o probă din care să se convingă de intelectualitatea unui „valori“, ca să știe până la ce punct au dreptul să fie îngrijați de viitorul partidului, căci numai pe afirmările prea „radicale“ a-le Tribunei nu se pot baza.

Iubiți cititori asupra faptele lor lui Al. St. Vernescu cred-că v'ați lămurit. El a dat completă dreptate prevederilor „Tribunii“. S'a dovedit client al poliției și vrednic de a colabora la redacția naționalismului radical. Asupra profundului său talent literar și politic a luat serviciul să vă convingă personal după-ce a plecat dela „Românul“, unde nu i-se dăduse voie să scrie nici un articol de „îndrumare“.

Să aruncăm o privire asupra articolului său:

„cazul“ meu spre a vedea ce puternic scriitor dornic de o mai intensă luptă națională au câștigat adversarii partidului național.

Marele scriitor este mai întâiu de toate modest. Judecați singuri:

„Cu mine nu se petrece nici un caz fără de însemnătate, dar se petrece o frumoasă pildă, de mare însemnătate, pildă din care d-voastră puteți trage învățături folositoare“.

O altă calitate este logică lui de fer:

„E drept că au trecut mai multe luni până să mă conving că acest partid este absolut utopic“ și mai departe:

„Și vedeți iubiți cetitori, realitatea am observat-o prea târziu; și regret mult, că n'am observat-o dela început și m'am făcut din cauza acestei neatenții instrumentul acestei mâni de înși, care nu sunt nici mai mult, nici mai puțin, de cât periculoși patricizi“.

De ce sunt patricizi? Pentrucă i-s'ar fi spus:

„Înființăm „Românul“ în același oraș, pentru a distruge „Tribuna“. Prin orice mijloace, să silim pe cine ar mai rămânea tribunist, se între sub noul steag“.

Când i-s'a spus aceasta?

„De atunci dela sosirea mea (a d-lui Vernescu) în Arad“. ...Aceasta mi s'a repetat necontenit, timp de 11 luni de zile, cât am stat la „Românul“.

Ori noul colaborator al Tribunei este prea simplu — cea ce nu credem dat fiind că în jurul acestai ziar se adună precum o repetă în fiecare zi „cele mai viguroase talente“ — ca să se convingă după 11 luni de zile de un lucru ce i-s'a repetat în fiecare zi, ori are o logică specială care-l recomandă de-a dreptul pentru colaborarea la redacția de unde — după spusele d-lui dr. I. Marșieu — „lipsea de mult“.

A treia calitate a marelui scriitor este claritatea în stil. În privința aceasta lasă cu mult în urmă pe Farfuridi pe al cărui tovarăș d. O. Goga îl caută, pe nedrept, în rândurile partidului național.

Iată o perlă care merită să treacă la nemurire:

„Partidul național român din Ungaria și Transilvania“ este format astăzi din o mână de înși, câțiva doctori și câțiva români, cari nu știu românește, nu cetesc nici o carte și politica o consideră ca o afacere, din care neapărat trebuie să aibă ceva de câștigat. Acest „partid“ nu reprezintă aspirațiile întregului neam de 4 milioane de Români, ci cel mult ale unor 100 de mii. Alegerile congresuale sunt o probă care scade mult această aproximație. În călătoriile mele și în contactul cu românii această aproximație scade și mai mult (?! N. R.) și sunt sigur că un plebiscit (câți țin cu „Tribuna“ și câți cu „Românul“) ar scadea-o și mai mult, reducând numărul „româniștilor“ la la câteva sute de înși“.

Iată un partid care e format mai întâi din câțiva înși. Apoi din 100.000 de înși, apoi scade în călătoriile sale „această aproximație scade și mai mult“ și apoi ajungem la câteva sute de înși.

În sfârșit a patra și ultima calitate a marelui scriitor este pudoarea.

După ce a șterpelit câteva sute de franci dela direcția „Românului“ d-sa nu se jenează să facă aluzie la pungășia făcută, spunând despre onor. nostru director: „este de altfel devotat serviciului său; ca să risipească parale din greu“.

A și se șterpeli parale de cătră un pungaș, tu, fiind de bunăcredință, înseamnă după concepția noului colaborator al grupului „premenitor“ risipă de parale.

Aceasta este noua „valoare“ cu care de aici înainte „Românul“ și întreg partidul național va trebui să conteze.

După cele spuse înțelegem și bucuria „Tribunei“ pentru noua forță tineră câștigată și graba altruistă cu care d. Bocu i-a sărit în apărare în nr. 261.

De acest nou adversar, noi cei dela „Românul“, ori de câteori vom simți nevoia să dăm cititorilor noștri ceva umoristic, ne vom ocupa.

Pentru această vom cere iertare acelor cititori, cari fiind „creditori păgubiți“ au motiv mai de grabă să se intristeze la auzul numelui său.

Din fericire ei sunt în minoritate. Ilustrul Vernescu, venit aici, „ca să aducă un cât de mic folos moral“, nu i-a putut cunoaște pe toți spre a-i moraliza, dovedindu-le prin experiențe simțite, ce este pungășia.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Scrisoare din București

Inaugurarea cursului de istoria artelor la universitatea din București. — Scriitorii români la palatul regal. — Condamnarea alegătorilor din Vinț.

București, 27 nov. st. v.

Până anul acesta universitatea noastră din București n'a avut o catedră pentru istoria artelor. Cu toate acestea, marele Odobescu începuse odinioară un astfel de curs. După tragica moarte a acestui mare savant și estet, n'a fost cine să mai continue acest curs care reclamă o pregătire cu totul specială și cunoștință profundă a producțiilor artistice ale diferitelor popoare și din diferite epoci. De aceea, cursul complex cu care se însărcinase Odobescu, a fost transformat în urmă de Gr. Tocilescu în curs de arheologie. Această catedră azi o ocupă talentatul poet și bine apreciatul-cunoscător al antichității G. Murnu.

Alături de această catedră, d. C. C. Arion a înființat o catedră de istoria artelor. Această catedră s'a încredințat d-lui Al. Tzigara-Samurcaș, directorul Muzeului etnografic.

Desigur, și universitatea avea nevoie de-o astfel de catedră, și d. Tzigara. Zic „și d. Tzigara” fiindcă era păcat că un om în cultura, gustul și cunoștințele bogate în materia de istoria artelor românești în special ale d-lui Tzigara să n'aibă o catedră oficială de unde să poată răspândi cât mai departe cunoștințele pe cari le posedă și gustul de care este înzestrat.

D. Tzigara și-a inaugurat ieri cursul său printr-o lecțiune de deschidere care a avut loc în sala festivă a fundației universitare „Carol I”. După ce a mulțumit d-lui Arion — care era de față — pentru catedra înființată, d. Tzigara a arătat progresele mari pe cari le-a realizat în străinătate, studiul istoriei artelor și a făcut o bine documentată critică a felului cum s'au tratat până acum în școlile noastre superioare această importantă chestiune. D. Tzigara a sfârșit interesanta sa lecțiune dovedind multiplele legături dintre artă, morală, religie și filozofie.

Aseară, la orele 6 comitetul societății scriitorilor români a luat parte la prima șezătoare literară ce s'a ținut la palatul regal, sub prezidenția înaltă a M. S. regina.

Cu acest prilej, M. Sa regina, a citit în limba germană, câteva noi poeme originale, traducându-le și pe românește.

După aceea, au citit dintre scriitori d-na și d. Anghel, d-nii M. Sadoveanu, C. Moldoveanu și Cincinat Pavelescu. Scriitorii au fost călduros felicități de M. Sa regina și de A. S. R. prințul Carol. Viitorul moștenitor al tronului a felicitat pe mai mulți scriitori pentru niște bucăți publicate în revista literară „Flacăra”, de sub direcțiunea dlui Banu și s'a rostit în mod foarte elogios despre această revistă.

Sâmbăta viitoare se va ține la palat o nouă șezătoare literară. De altfel, după dispoziția Suvăraniei, aceste șezători se vor ține în fiecare sâmbătă.

A produs o vie indignare în toate cercurile dela noi arbitrarea și nedreapta sentință dată de Curtea de Casație în procesul intentat de alegătorii din Vinț pentru a se recunoaște d. Iuliu Maniu ca ales al lor.

Ziarele, fără deosebire de culoare politică, vestegesc în termenii cei mai energici purtarea incalificabilă a justiției maghiare, care a dovedit, că nici chiar când era vorba să se cinstească însuși parlamentul ungar validându-se alegerea unui om politic de înaltă valoare politică și culturală a dlui. Iuliu Maniu, nu a fost în stare de o sfortare de lealitate și dreptate.

Bucureșteanul.

Litere — Arte — Științe

AI VENIT TIRANĂ IARNĂ...

*Ai venit tirană iarnă
Cu podoaba ta de 'nghet
Și-ai oprit în drum pârăul
Melancolic și drumet.*

*In pustiu din odae
Tu tristețea mi-ai închis
Și mi-ai frânt în sbor aripa
Celui de pe urmă vis.*

*A 'nghetaț grăina mândră
Ce era 'n sufletul meu,
Dar șiroacele de lacrimi,
Curg mai tare, curg mereu.*

A. Cotruș.

O lume

Am o lume, o lume de gânduri, peste care sufletul meu e stăpân. În ea nu e nici o pompă, nici o strălucire, ci e umbrită toată de aripile melancoliei... Intr'un colț ascuns al acestei lumi, am un rai mic, mic de tot, raiul visurilor mele — a cărui podoabă e un mănunchiu de flori palide...

Cât mi-e de dragă lumea asta! Când mă abat pe potecutele ei răcoroase, totdeauna îmi prinde calea câte-o prietenă dragă — câte o amintire — care să razimă ușor de brațul meu și trecem înainte tăcute, gustând farmecul dulce al unei raze de soare, ce se strecoară ușor — încet, în adâncul sufletului... aducând ceva cu ea, din vremi trecute... O rază de soare!

Dar în urma ei răsună furtuna!... vestitoare a durerii, începe să cadă o ploaie fină de lacrimi... Ne oprim.

Simt că cineva mă desparte încet, frumos, de prietena mea, mă cuprinde ușor cu brațele și-mi șoptește cu blândețe: fi cuminte!...

Imi sărută ochii, fruntea și ne reîntorcem pe alte poteci...

O privesc lung și adânc — și mă simt negrăit de bine când o recunosc...

E — „pacea”...

Roza Covrig.

Din istoria vechiului Maramurăș

...Când apare corul în frunte cu d. Laurian Nicorescu... se face tăcere... și apoi aplauzele pornesc ca o furtună... zguduind ferestrele... la un semn corul începe imnul: „Trăiască regele” — o compoziție originală a dlui Nicorescu. — E atâta viață, atâta farmec în fiecare acord, că-ți simți sufletul plutind în sfere senine... în lumea speranțelor și a visurilor auzite!...

...Declamă d. Dumitru Nacu cl. VIII — cu multă simțire, poezia: „Hodja Murad pașa” de V. Alexandri.

...Urmează prelegera a dlui profesor „Cornel Sânjoan”: „O pagină din istoria Maramureșului: Ambroza din Dolha”.

...Spune, că obiectul conferinței nu-l vor forma fapte mari, războaie crâncene, ori evenimente răsturnătoare de stări vechi, — ci eroul povestirii sale e, un vechi nobil român înstărit, care a trăit înainte de asta cu câteva sute de ani, pe plaurile Maramureșului, — azi năpădite de străini și

*) Deși această povestire nu are pretenția de a fi un studiu istoric în adevăratul înțeles al cuvântului. — fiindcă desgroapă din negura trecutului o figură uitată... e de-o extremă importanță pentru că adaugă încă un inel... istoria vechiului maramureș. — B.

venetici!... Numele acestui nobil Ambrozie și își trage originea dela familia descălicătorilor țării Moldovei.

„Vechii cronicari moldoveni: „Urechie și Neculce, ne spun, că voevodul din Cuhea, Maramureșului, — a plecat cu oamenii săi trecând peste culmiile munților Rodnei și-a ales sălaş lângă apa Moldovei, unde era stupina unui rus cu numele Ețco și a făcut acolo oraș, pe care l'a numit: „Suceava”. — Cu timpul Românii s'au înmulțit și s'au răsfiat până la Nistru și Marea neagră, dând naștere puternicului principat al Moldovei”.

— Acest Drăguș, sau Dragoș, — cum îl numesc scriitorii moderni — descălicătorul Moldovei era dar din Cuhea maramureșană și era fiul lui „Iuga vodă al Maramureșului” — și avea încă cinci frați: „Stau, Tătar, Dragomir, Costea și Mirișlău. „După multă vreme” — la 1349 coborând după vânat, au nimerit la apa Moldovei și văzând locuri frumoase s'au așezat acolo și s'au lătit cu timpul până la Nistru și Marea neagră.

Dintr'un document edat de regele: Ludovic cel mare, — la 20 martie 1360, — reiese, că Dragoș a avut doi fii, pe: Giula sau Iuga și Vasile, cari capătă moșiile: Slatina, Brebu, Copăcești, Deșești, Herculăști și Satu-Șugătag, pentru merite și mai ales pentru restaurarea Moldovei, — pe care Ludovic o considera de provincie a Ungariei.

Dintre frații lui Dragoș, numai cel mai mare Ioan a rămas acasă la vatra străbună și a fundat un sat, pe una din moșiile sale. — care sat într-o diplomă a regelui Sigismund — dela 12 apr. 1411 în Kassa — e numit „Jánosvajdalfalva” — azi Rozavlea, aproape de Cuhea. Acest Ioan Vodă, era domnul moșilor: „Rozavlea, Sicu, Strâmtura, Boliza, Petrova, Leordina, Poienile de sub munți și Cuhea. Avea 2 feciori: Gheorghe și Andrei și două fete; una, Stana măritată după Alexandru Gherkes din Saraseu, cealaltă măritată după Ioan din Dolha, tatăl lui Ambrozie.

Ambrozie din Dolha, e cunoscut mai întâi într-o învoire din 6 nov. 1429 — făcută între nepoții lui Lodomer din Saraseu, și între strănepoții lui Erdövoda din Iapa.

Pe la 1442 îl aflăm ca martor într-o relațiune a capitlului din „Oradea-mare, către regele Vladislav I, unde mărturisește, că „Nan Pop” din Giulești a luat pe nedrept moșiile Breb și Copaciu, ale lui Petre Gherheș din Saraseu... Din această mărturisire, s'ar părea, că el apără pe cel asuprit și neîndreptățit, dar încurând vom avea ocazia să-i cunoaștem lăcomia nesăturată de a câștiga pe nedrept moșii... vom avea atunci înaintea noastră adevărata icoană a lui Ambrozie din Dolha. Vom vedea, că el toată viața a purtat un șir lung de procese pentru introduceri făcute în ascuns, în posesiunea atâtor moșii (frauduloasa machinatione).

În anul 1451 Ambrozie dimpreună cu frațele său Mihail sunt introduși în posesiunea moșilor: „Kereczke și Kuznicza — cari moșii le capătă pe baza mandatului lui Ioan Huniade — în schimbul altor moșii.

Între martori figurează și un oarecare; „Hodor filius Georgi de Bilke”.

Fiindcă Ambrozie avea de suferit multe și-cane din partea celor din capul municipiului „Munkács” — la intervenirea lui Ioan Huniade, exope-rează scoaterea moșilor sale Dolha, Zadnea, Kereczke și Kuznicza de sub jurisdicțiunea comitatului „Bereg” și supunerea lor, comiților din Maramurăș.

La 1457 Ambrozie din Dolha și tovarășul său „Ioan din Szent-Miklós”, — primesc din partea regelui Ladislav V-a, — împuternicirea de-a opri transportarea de sare din Polonia și Rusia, care sare se vindea în detrimentul camerei regești.

La intervenirea vistiernicului „Emeric Szapolyai, regele Matia în 11 noemvrie 1460 din

Ocazune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

„Eperjes“ — concede lui Ambrozie să-și zidească o casă de piatră în Dolha, ceea ce era mare lucru pe timpul acela, căci afară de castrul din „Huszt“ castelul dela Coșteiu — nu se aflau în întreg comitatul Maramurăș, alte zidiri de piatră.

Mai târziu în anul 1463. 26 februarie regele „Matia“ recunoaște donațiunea moșiilor „Kuznicza și Kereczke“ — făcută de Ioan Huniade — cu drept de moștenire și pentru cei 6 feciori ai lui Ambrozie: Dumitru, George, Vasile, Ioan, Nicolae și Petru.

...În timpul acesta Ambrozie ucide pe fratele său Ostaș din Saraseu înecându-l în Tisa, desigur cauza acestui omor va fi fost vre-o ceartă sau neînțelegere pentru împărțirea moșiilor.

În anul 1465, 2 mai — regele Matia dă un mandat, prin care confiscă moșiile lui Ambrozie: „Dolha, Zadnya, Bronka, Kuonicza, Kerecske, și Lisicza din comitatul Bereg și Strântura, Rozoolea, Poienile din munți și Șieul, din Maramurăș și le dăruiește mamei sale „Elisabeta Szilagy“. Acest mandat zice: „Ambrosius quendam fratrum suum Osztas nominatum de Zarozao, instar Cain fratricide in fluvium Ticie submergendo interfecisse dicitur.“

Cu 6 luni mai târziu, la 5 noembrie 1465 comiții Maramurășului intervin în cauza lui Ambrozie, și-l introduc în posesiunea moșiei „Moiseni“ Afară de comiții: Ladislau Mare și Simion Biza, între cei 4 juzi cari intervin figurează și un oarecare „Mihail Stoica“ poate un strămoș al lui Iosif Stoica marele vlădică de pe vremuri al Maramurășului.

După ce regele se convinge poate de nevinovăția lui Ambrozie, revine asupra hotărârii sale de mai înainte și în două mandate, edate unul la Sighișoara și unul la Brașov — dispune, ca Ambrozie din Dolha să fie scutit de orice pretenziune și sarcină, în moșiile sale... Așadar Ambrozie intră în grația regelui.

În 16 februarie 1469, Elisabeta Szilagy, dăruiește lui Ambrozie moșiile cari i-se confiscaseră din presupunere că ucisese pe pe fratele său Ostaș. Astfel Ambrozie din Dolha ajunge să fie unul dintre cei mai bogați nobili ai Ungariei.

De aici încolo nu mai avem nici o amintire, sau vreun document referitor la Ambrozio din Dolha, probabil, că n'a mai trăit mult după ce își văzuse împlinită dorința lui de-a ajunge bogat, stăpân preste moșii și bogății nenumerate.

În 1472 va fi murit căci într'un mandat regesc din 18 decembrie 1473 Ambrozie e numit: „quondam Ambrosius de Dolha“.

„Acest personaj nu e însemnat prin tapte mari și strălucite, ci e un vechi boier român care a trăit pe vremuri în străbunul Maramurăș.

Documentele rămase, cari tractează despre procesele și învoiriile lui Ambrozie, ni-l prezintă într'o lumină atât de palidă, atât de mohorâtă... ele ne arată numai partea rea a acestui strămoș... sufletul lui nu-l cunoaștem.

Cine știe, dacă Ambrozie din Dolha n'a fost un om mare, un spirit luminat care... poate a înțeles mai bine decât alții, că bogăția e factorul principal și indispensabil pentru progresul unui neam?!

Închipuindu-ne astfel pe Ambrozie din Dolha, vom înțelege ceea ce nu spun documentele... ceea ce nu e scris în vechile hrisoave... dar poate a încălzit inima lui!“

Punctul ultim a fost: „Cântec popular“ executat de corul elevilor gimnaziali!

Dela societatea scriitorilor români

Discursul dlui C. C. Arion
ministrul de instrucție al României

Societatea scriitorilor români întrunindu-se în ședință, în palatul casei școalelor, s'au ținut mai multe cuvântări, dintre cari dăm pentru azi un rezumat după aceea a d-lui C. C. Arion, care a prezidat întrunirea, rezervându-ne a reveni asupra celorlalte în nr. viitor.

Intrunirea de astăzi — începe d. Arion — îmi dă prilejul ca să cunosc „Societatea Scriitorilor Români“. Pe unii dintre scriitori, am plăcerea să-i cunosc personal, pe cei mai mulți am fericirea să-i cunosc din operele lor. I-am citit pe toți, căci am voit să văd ce produce în timpul de față geniul și talentul românesc, și am făcut-o, nu numai ca ministru, dar ca un prieten a tot ce e frumusețe, gândire, artă și ideal.

Eu, domnilor, am asupra dv. un avantaj, vârsta, ce-i dreptul un avantaj negativ, pe care-l regret. Sunteți o societate tină, sunteți cu toții scriitori tineri. Eu vă invidiez tinerețea, și aș schimba cu bucurie portofoliul meu ministerial cu tinerețea dv. Un portofoliu ministerial e o sarcină grea, și ca să nu fie o sarcină grea, trebuie să împartă din el cu ceice-ți sunt dragi. În afară de moneda oficială a bunăvoinței, vă dau prietenia mea. Dacă aș fi și ministru de finanțe, s'ar revărșa harul lui Dzeu asupra dv.

Voci: Veți fi.

Am căutat întotdeauna să simțiți, că în ministrul instrucțiunii aveți un adevărat prieten, că sunteți primiți mai cu căldură, că e o strânsă legătură sufletească între noi.

Dacă n'am avut talentul să țin un condei, am avut în minte destulă lumină ca să vă înțeleg, și în inimă destulă căldură ca să vă iubesc. Vă aduc tuturor mulțumirile mele; mulțumesc și celorce m'au vrut președinte, atât ca prieten, cât și ca persoană; mulțumesc și celorce m'au vrut numai ca persoană.

O voce: Dar vorbiți ca un literat...

Eu sunt un literat și întotdeauna am iubit literatura. Mi-am îndeplinit întotdeauna bucuros această datorie, de altminteri foarte plăcută pentru mine.

Să vorbim acum și de-ale noastre. În calitatea mea de prezident, referindu-mă la cele spuse de d. Emil Gârleanu, îmi iau titlul de cenușăreasă, iar dv. domnilor scriitori, să vă pierdeți condurii, ca să câștigați un Făt frumos, și acel Făt-frumos să fie talentul, geniul... căci aveți cu toții o misiune.

Noi, domnilor, trăim într'o epocă de tranziție. A fost în viața poporului nostru, o epocă mare — epoca dela 1848. Fuseseră oarecare licăriri mai înainte, dar lumina vie a fost numai la 1848, — o epocă eroică, când expansiunea sentimentelor și patriotismul au fost de ajuns ca să lumineze totul în această țară. Epoca aceasta s'a încheiat cu fapte mari ca unirea, reformele sociale sub Cuza, constituția, războiul pentru independență, această epocă eroică s'a închis, dar ne-a rămas și nouă destul de lucru: să refacem clădirea, să clădim.

Oamenii cari trăiesc în epocile de tranziție sunt adeseori sacrificați: nu au nici gloria întemeietorilor, nici bucuria civilizației depline pe care o prepară. De aceea, epoca aceasta de construire e foarte grea, însă, palatul națiunii noastre trebuie să fie măreț, un palat grandios și trainic din marmură, cu oglinzi care să răsfângă lumini ferme, cu lustruri care să aprindă miile de lumini, cu tablouri de frumusețe rară...

Aceste lucruri minunate, aceste podoabe frumoase, dv. le veți face. Aci stă misiunea celorce aleargă după ideal.

Tot celce mănuieste un condei, făurește limba. Limba pentru noi români e în timp și în spațiu, sufletul neamului nostru.

În timp, vorba exprimă o emoție, o mișcare

a inimii, o gândire, o mișcare a creierului. Aceiași emoție și aceeași gândire, îmbrăcată în vestmântul cuvântului, o transmitem din generație în generație, urmașilor noștri.

Limba e de asemeni legătura sufletească în spațiu. Noi, domnilor, și trebuie să ne mândrim cu aceasta, suntem unicul popor unde tot ce e românesc, dela Tisa până la mare se înțelege cu aceeași cuvinte, vorbește aceeași limbă.

Și atunci vedeți domnilor, granițele pot să cadă. Între frați nu mai sunt frontiere. E numai simțire și numai cugetare în tot neamul românesc.

Idealul e să perfecționăm această limbă, și instrumentul e în mâinile dv. Dați-ne o limbă românească perfectă și forme perfecte românești, căci mai ales în epoca de astăzi, talentul la noi trebuie să fie talent național.

Rolul scriitorilor nu-i altul decât perfecția limbii, căci limba noastră e frumoasă, e dulce, mlădioasă pentru vers, sonoră și virilă pentru a fi rostită la tribună și pentru a exprima pe deplin cugetarea.

Îmi amintesc domnilor un vers al lui Goga.

Avem uni vis neîmplinit — copil al suferinței... iată ce ne leagă pe toți, de pretutindeni...

Limba e de asemeni un mijloc, un instrument de cugetare. Cu cât el e mai precis, mai perfect, cu atât ideea și emoția e mai precisă, mai perfectă.

Menirea aceasta au înțeles-o bine cei dela 1848, și de aceea au fost mari, fiindcă au început o literatură națională.

Cel mai mare poet înainte de Eminescu, este cred eu, Grigore Alexandrescu. Când eram tânăr îl învățasem aproape în întregime pe din afară.

Alexandrescu, mai în toate poeziile sale ca Anul 1840 sau Umbra lui Mircea la Cozia și altele, exprimă sentimente patriotice. Admiratia mea pentru acest mare poet, e mai ales fiindcă dădea cugetărilor sale fine și profunde, chiar când nu erau patriotice, o formă națională admirabilă.

Așa de pildă, fabula Cănele și cățelul.

Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace etc., sau Boul și Vițelul sau altă fabulă, — toate sunt atât de românești, încât nu ni-le putem închipi traduse în franțuzește sau în nemțește. Forma admirabilă românească, perde în traducere savoarea, fragezimea de limbă, farmecul acesta cu totul românesc.

Tot astfel Sburătorul lui Eliade Rădulescu sau Alexandri în versul acela de-o puternică și adâncă tristete:

Pe când eram în lume tu singură și eu...

Toate sunt frumuseți atât de românești, în cât nici o limbă afară de-a noastră nu le poate cuprinde.

Toți cei dela 1848, toți acei cari au luptat și cugetat atunci, toți făceau versuri. Această epocă a fost mare, căci atunci s'au dat cugetărilor o formă românească.

Cei de astăzi, cari sunt mari scriitori, sunt mari nu fiindcă se inspiră din sentimentele umane generale, ci fiindcă au găsit inspirației lor o formă românească, o exprimare națională.

Continuați domnilor, mergeți înainte pe aceasta cale, mina e inepuizabilă. Dați forme tot mai românești și mai frumoase, îmbogățiți literatura și limba.

Vă înțeleg amărăciunea și vă cunosc lipsa în care trăiți chiar când vă ascundeți sărăcia sub aparența elegantă... Vă înțeleg, și de aceea privirile mele de ministru s'au coborât pentru d.-v., eu ca persoană m'am înălțat — însă privirile unui ministru întotdeauna se coboară asupra celorla din jurul său.

Cu prezența mea v'am dat o consacrare oficială; vă dau mai mult: existența legală, vă dau recunoașterea ca persoană morală. Faceți și d.-v., pe aceste timpuri de carteluri — cartelul intelectualității. Negustorii fac carteluri ca să câștige, dv. cartelați-vă ca să nu pierdeți. La aceasta vă voi ajuta. Activitatea nici unuia dintre scriitori nu trebuie să fie stângenică de foame, căci aceasta acti-

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

Arad, Piața Andrassy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

vităte ajută activitatea națională, pentru mărirea și fericirea patriei noastre.

Ultimele cuvinte ale dlui Arion au fost acoperite de numeroase aplauze. Mărețul discurs al ministrului a fost salutat cu ovațiuni fără seamăn. Gândirea cuprinsă în el impresionase adânc pe acei cari cer miez la un discurs, iar forma etuziasmase întreg auditoriul.

Reromanizarea Bucovinei

(B) S'au spus și s'au scris multe despre referințele etnografice din Bucovina. Dacă am strânge într'un mănunchiu tot ce s'a scris numai în cursul anului 1911 în privința aceasta, am avea la un loc cel mai bizar amestec de păreri, de declarații oficioase ori mai puțin oficioase, de constatări venite din partea unor oameni chemați ori mai puțin chemați.

Deoparte auzim glasurile de durere ale unora că românii din „Țara mândră a fagilor” au uitat cu totul de vremile de mărirea ale trecutului, în vinele lor par'că nu mai curge sângele nobil al falnicilor străbuni, poporul se rutenizează, intelectualii se germanizează, și de pe calea ce duce la sigură peire nu mai e reîntoarcere, cu un cuvânt: Bucovina e perdută pentru noi.

Să luăm însă în mână un ziar ucrain din Bucovina ori din Galiția și vom găsi constatări cu totul opuse. Rutenii au crezut un timp că țara primitoare, în care se încuibaseră deabinelea, e azi-mâne cu totul a lor, ei vor fi stăpâni în officii, în școală, în biserică, și mai ales în biserică, doar aceasta din urmă le poate oferi flămânzilor mai mult. De mult au înțeles binevoitorii noștri coreligionari, că înstăpânindu-se în biserică nimic nu le va mai sta în calea cuceririi și rutenizarea totală a Bucovinei n'ar mai fi decât chestie de timp.

Dar primejdia amenințătoare i-a trezit și pe români din somnul letargic. Primul impuls l-a dat d. N. Iorga. Glasul de bucurie al d-lui Iorga n'a răsunat în pustiu. Conferințele și articolele d-sale pline de căldură au aflat răsunet viu în inimile multor frați de pe pământul Bucovinei. Abia de câțiva ani s'a început acțiunea de salvare, și azi putem înregistra deja roade îmbucurătoare.

Lăsăm să urmeze un articol luat din „Foaia Poporului” din Cernăuți și la urmă vom încerca să motivăm pentru ce, înregistrând datele statistice din anul trecut, folosim expresia poate neobicinuită „Reromanizarea Bucovinei”. Iată articolul din chestiune:

Insfârșit încep să pătrundă oficios de tot unele știri despre rezultatul ultimei numerotări a poporului. Ne-am arătat altădată mirarea noastră, că întârzie atât de mult publicarea datelor așteptate cu multă nerăbdare de toate popoarele Austriei, căci aceste date nu sunt numai cifre seci ale statisticii specialiștilor, ci ele reprezintă în limba lor mută întreaga politică națională și culturală a popoarelor din Austria, în ele se cuprinde progresul și regresul, toate sbuciumările celor zece ani din urmă.

S'a spus că prelucrarea datelor din punct de vedere statistic nu e terminată. Acum pare că s'a terminat. Dar și acum domnește o taină nepătrunsă asupra lor, dovadă că nici ziarele guvernului nu publică date complete ci numai fragmente. Îți face impresia că se sondează par'că opinia publică lansându-se în mod neoficial unele cifre. Această tactică în publicarea cifrelor recensământului făcut înainte de un an ne dă de gândit și ne arată că pregătirea lor pentru publicitatea largă a întâmpinat mari greutateți.

Știrile ce le-am primit din izvoare inoficiale arată că cifra românilor bucovineni se ridică după numărarea făcută la finea anului 1910 la 273.254 suflete. Aceasta este cifra „prelucrată”. Noi avem adecă indicii, că numărul nostru ar trebui să fie, dacă nu s'ar fi făcut „supravevizuirile” cu jandarmii în cele mai multe comune mixte, iar în altele nu s'ar fi revizuit rezultatele de două-trei ori fără motive legale. numărul nostru credem, că ar trebui să fie de 300.000 suflete, dacă nu și mai mult.

Dar așa cum trebuie să spunem spre liniștirea conștiinței noastre, că putem fi mulțumiți. Munca și stăruința tuturor factorilor naționali a făcut, că adevărul a aflat restabilire măcar în parte. Ceeace în trecut pierdusem prin indolența noastră și vitregia vremurilor am câștigat în parte prin munca și stăruința noastră și în ciuda împrejurărilor nefavorabile, credem, că de aci rezultă o învătătură sănătoasă pentru viitor și pentru toate chestiunile mari naționale. Cifrele recensământului dela 1910 cu cele dela 1900:

	1900	1910
Români	229.018	273.254
Ruteni	297.798	305.101
Nemți și jidani	159.486	168.854
Nemți fără jidani	63.336	65.935
Jidani	96.150	102.919
Poloni	26.857	36.205
Cehi, moravi, slovaci	596	1.005
Unguri	9.516	10.391

Din tabela de mai sus reiese că în timp ce numărul românilor a crescut în deceniul din urmă cu 44,236 de suflete, sporul rutenilor e abia de 7,303 de suflete. Exprimat în procente, sporul românilor în decurs de 10 ani e de aproape 20 procente, al rutenilor însă abia se apropie de 3 procente.

Ei bine, cum să ne explicăm fenomenul acesta!? Știm că un stat sau un popor, care poate înregistra un spor de 9—10 procente poate fi deplin mulțumit cu creșterea populațiunii, și nu cunosc țară, în care sporul să treacă de 14 procente. Cum se face totuși, că la românii din Bucovina găsim un spor de 20 procente?

Prin naștere? Nu! Prin imigrare? Cu atât mai puțin! Prin absorbirea unor elemente străine? De loc!

Intr'un singur fel ne putem explica datele surprinzătoare de mai sus. Să ne aducem aminte, prin câte faze a trecut mica țărișoară a românilor, Bucovina, dela încorporarea ei la Austria! Mai întâi alipirea ei la Galiția, cu regim străin, cu funcționari străini și cu desconsiderarea a tot ce e românesc! Nici după ce și-a recâștigat autonomia n'au urmat zile mai bune. Drăguții de ruteni trebuiau și ei recompensați cu ceva, după ce conform transacției din 67 polonilor li-s'a lăsat mână liberă în Galiția, așa că rutenilor li-s'a creat acolo cam aceeași soartă ca și nouă în Ungaria.

Și pentru ca să-i mulcomească, au aruncat pradă haitei de lupi flămânzi: Bucovina.

Să ne aducem aminte de zilele deocară de pe vremea lui Burgignon, să căutăm să pătrundem în sufletul transfugului Wassilko și vom înțelege numai decât, ce l-a îndemnat pe acest tip laș, dar în același timp ambițios și dornic de mărirea să părăsească tabăra românească, în zilele acelea de groază. Vom înțelege totodată și urmarea prigonirii românilor pe de-o parte și favorizarea rutenilor pe de altă parte. Cifrele: 229,018 români față de 297,798 ruteni în statistica din 1900 nu sunt decât o urmare logică a situației palitice din deceniul ultim al veacului trecut.

Am spus la început și țin să accentuez încă odată, că abia de câțiva ani s'a început acțiunea de salvare. de când și românii pot să răsuflă mai ușor. Ostenelile și jertfele câtorva bărbați insuflețiți și în primul rând activitatea binefăcătoare a societății Răzeșilor și Mazililor au avut drept rezultat recucerirea din ghiarele străinismului a mai multor zeci de mii de români. Cu toate acestea să nu creadă iubiiții cetitori că în tabloul de față sunt trecuți toți românii în cifra românilor.

Nu!

În catastrul românesc găsim mai mulți alegători decât în acela al rutenilor.

Că în statistica actuală nu sunt mai mulți români decât ruteni, cum ne-am fi așteptat, se poate mulțumi numai intrigilor rutenilor și în parte și unor declarații nesocotite ale unui politician român din Bucovina. Putem vorbi, prin urmare, de o cucerire de teren, dar nu de teren străin. Sau mai corect, putem vorbi de recucerirea terenului pierdut, de recâștigarea sufletelor înstrăinate, dar nu de romanizarea Bucovinei, cum a avut nesocotința să se exprime respectivul conducător al politicii bucovinene...

Răsboiul italo-turc

Chestia Dardanelor, care de vre-o câteva zile stăpâna interesul general în detrimentul teatrului de război din Tripolitania, așa se vede, și-a pierdut dinții otrăviți: în timpul mai nou chiar și ziarele semi-oficioase rusești dau signalul de retragere. Toate presemnele dovedesc, că Rusia, care spumega din cauza atitudinii puterilor, s'a convins despre chestia aceasta, că ea ar fi o nucă foarte tare, și deci, în caz că ar fi forțat rezolvirea ei, afară de Turcia și-ar fi găsit în față și pe alte puteri, în primul rând pe Anglia geloasă pentru interesele ei la ost.

De pe teatrul de război n'au sosit știri importante. Turcia a renunțat la expulzarea italienilor din punctele întărite ale imperiului otoman. O știre mai importantă este, că *Aubry*, admiralul flotei italiene petrece în Roma, unde are convorbiri cu guvernul italian. Din Tripolis a sosit o scurtă telegramă, în care se spune, că pe câmpul de război arabii au reușit să împuște un aeroplan italian, care făcea recunoașteri deasupra trupelor turco-arabe. Dacă s'ar confirma știrea aceasta, atunci acești piloți ajunși la o stare tristă ar fi primele jertfe ale luptelor aeriene.

Chestia Dardanelor.

Viena. — Acțiunea, pe care a pornit-o Rusia în chestia deschiderii Dardanelor, a suferit blamaj. În cercurile diplomatice de aici, cari sunt exact informate despre evenimentele din Constantinopol, se vorbește, că *deocamdată chestia Dardanelor va fi luată din programul desbaterilor diplomatice, fiindcă Rusia n'au reușit să câștige aprobarea puterilor interesate*. Știrea, că margraful *Pallavicini*, ambasadorul austro-ungar la Constantinopol ar fi avut convorbiri în această chestie, aici se desmintește categoric. Austro-Ungaria nu s'a amestecat în chestia aceasta, căci doară nici aliatele Rusiei, *puterile înțelegerii, n'au aprobat acțiunea Rusiei*.

Unde petrece flota italiană.

Roma. — Agenția Stefano desmintește știrea ziarului „Hamburger Nachrichten”, după care flota italiană s'ar fi arătat în fața Salonicului.

Amiralul Aubry la Roma.

Roma. — Amiralul Aubry, comandantul flotei italiene a sosit aci și a convorbit îndelung cu primul-ministru precum și cu miniștrii de război și marină și cu generalul Pollio, șeful statului major.

Aeroplane împușcate.

Roma. — Din Tripolis se anunță, că în zilele acestea de-asupra lagărelor dela Mozelta și Cazima s'au văzut opt aeroplane, pe cari arabii le-au împușcat și le-au distrus total. Despre soarta aviatorilor nu se știe nimic.

Situația în Tripolis.

Tripolis. — Trupele noastre au înaintat cu 60 klm. în direcția Ainzara, fără ca să întâlnească trupe dușmane. În Homs e liniște deplină. Lucrările de întărire la Ainzara se fac cu multă grabă.

Milano (dela corespondentul nostru). — După informația ziarului „Avanti” în cercurile militare și politice din Roma se vorbește, că ieri lângă Derna a avut loc o luptă sângeroasă, în care italienii au pierdut 50 morți. Lupta a fost foarte înverșunată.

Benghazi. — În dimineața zilei de 11 decembrie dușmanul a dat un asalt vehement contra frontului trupelor noastre. După o luptă vehementă am respins pe dușman. Apoi am dat un asalt de baionete. Din partea dușmanului 36 soldați, între cari 3 turci, au rămas morți pe câmpul de luptă. Noi am avut o pierdere de 3 morți și 12 răniți.

Un avans de bani Turciei

Constantinopol. — Ministrul de finanțe a semnat cu Banca-otomană un contract pentru un avans de 500 mii lire cu 5 jum. la sută, fără garanții, de plătit pe comptul unui împrumut viitor.

Aliați și prieteni.

Viena. (Dela coresp. nostru). — Ziarele germane din Austria par a fi intristate pentru victoria italienilor dela Ain-Zara. Ele caută a reduce importanța acestei înaintări, explică câte greutăți va avea încă de întâmpinat Italia, și calculează din nou sumele necesare pentru război. Față de știrile că turco-arabii au avut pierderi mari și că după rezistență bine proptită prin întărituri, prînși din trei părți în foc ei s'au refugiat în raptul capului spre pustie lăsând tunuri, muniție și proviant, presa celor două state aliante cu Italia se informează la Constantinopol unde bogata fantasmă orientală le spune, că învingătorii au avut pierderi enorme (dacă s'ar socoti cifrele date de turci despre morții armatei adversare, Italia n'ar mai avea nici un soldat în Tripolitania) iar retragerea s'a făcut de voie și în mare ordine.

În același timp francezii (cu excepțiunea blândului Pierre Loti, pasionat pentru farmecul dezerturilor sacre și pentru principiul „*quies non movere*”), înțeleg și aprobă rostul expedițiunii în Tripolitania, și nu ezită a recunoaște bravura trupelor italiene. Paul Adam se entuziasmează la idea că Nordul Africii ajunge iarăși a fi *pământ latin* și loc de cultură, într'un minunat primaticol publicat în „Le Figaro”. Iar corespondentul ziarului „Le Matin” romancierul G. Leroux, abia sosit pe câmpul luptei, în ziua bătăliei dela 26 noiembrie, telegrafiază acasă:

Am sosit prea târziu pentru a fi martor la prodigiosul elan ce au manifestat italienii în năvălirea de astăzi. Dar am avut deja prilej a mă convinge, că Italia are pe partea sa un puternic conficint al triumfării: cea bravură severă și echilibrată care residă în măduva combatanților. Liniștii, fără confuziune ori enervare, bunii soldați suportă focul artileriei din față nu acoperiți după parapete, ci și în mișcare liberă pe câmpia amplă.

Fără exclamări dau ei năvală în foc, își ocupă locul și repede își sapă întăriturile, și momentan încep focul ori așteaptă așteți porunca. — Am văzut șrapnele explodând deasupra unui detașament în mișcare: ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic au înaintat mai departe.

Agitată de grija războiului, populațiunea Ita-

lei nu e nepăsătoare pentru observările ce aude în jurul său în acest timp. Dovezile de bunăvoință ori de ură ce cunoaște acum îi vor rămâne mult timp nenitate. Și dacă cumva diferite motive vor lăsa țara încă pe un timp în alianța triplă, mai mult decât până acum poporul își va detesta aliații și își va iubi prietenii, cari îi sunt și frați de sânge.

Situația în Balcani.

Cetinje. — Oficios se anunță, că în localitățile din apropierea orașului Scutari și peste întreg teritoriul mirdiților a izbucnit o răscoală sângeroasă, care ia proporții tot mai mari. 12 mii de oameni se află sub arme. Zilnic au loc ciocniri sângeroase.

Constantinopol. — Se vorbește, că guvernul a decis să publice starea de asediu la Iștîpi și în alte orașe locuite de macedoneni, unde s'au întâmplat atentate cu dinamită.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Schimbări neînsemnate în temperatură pe alocurea ploii.

Prognostic telegrafic: Vreme ploioasă.

Temperatura la amiază 5'4 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grân pe aprilie	Cor. 11'74
„ „ maiu	„ 11'62
Secară pe aprilie	„ 10'26
Cucuruz pe maiu	„ 8'39
Cucuruz pe Iulie	„ 8'45
Ovăs pe aprilie	„ 9'63

Cele trei constatări „simpliste” ale „Tribunei”. Strânsă cu ușa în chestia descoperirii sale imaginare pe care a intitulat-o: „Românul contra d-lui dr. Mihali” „Tribuna” vine astăzi cu trei constatări glumețe, pe cari le numește „simpliste”, cari însă nu ascund decât o foarte complicată silință spre a ocoli chestiunea.

Lăsând de o parte cele trei constatări fantastice, menite să încurce pe cititor, rezultatul descoperirii „Tribunei”, pe care — de sigur — nu o făcuse de dragul exercițiilor sofistice cari le face, este că d. dr. Mihali, dupăcum rezultă din discursul d-sale, nu a fost pentru statificare și „Românul” nu a fost în contradicție cu d-sa.

Prin urmare „Tribuna” a comis o inexactitate.

Aceasta este singura constatare, care se impune și pe care ținem să i-o amintim încă odată în speranță de a putea contribui prin aceasta, ca cu timpul „Tribuna” să se mai lase de asemenea procedee de discuție prea „noui” în presa de dincoace de munți, pentru a putea fi imitate și de noi...

Import de carne din România. Sâmbătă au sosit la Viena două vagoane (12 mii kg.) de carne de vită dela abatorul din Turnu-Severin. La primire s'a constatat calitatea bună și excelentele condiții de transport. Cantitatea e însă prea mică pentru a ajunge pentru mai multe zile; sâmbătă și duminică s'a consumat întreagă. Prețul a fost între cor. 1'30 și 1'60; orașul grijește să nu se facă speculațiuni la preț în măcelăriile ce vind în detal.

Aniversare tristă. Vineri, 8 decembrie n., s'au împlinit 30 ani dela incendiul groaznic, care a ruinat teatrul de pe Ring din Viena și în care au pierit 379 persoane, arse în flacări ori asfixiate.

Academia franceză a ales membru în secțiunea sa pentru „inscripțiuni și litere” pe d. Eduard Cug, profesor pentru istoria dreptului public roman la facultatea iuridică a universității din Paris. Noul academician e născut la 14 decembrie 1850. a fost profesor de drept roman la Bordeaux, și de mai mulți ani la catedra ce ține acum.

Din scrierile sale cităm: „Recherches sur la possession à Rome”. — „Conseil des empereurs”,

(dela August până la Dioclețian). — „Le mariage à Balyon”. — „Les institutions juridiques des Romains”, lucrare încoronată de Academie.

G. Enescu, artistul în egală măsură genial ca compozitor și ca violonist, va concerta luni la Berlin, împreună cu renumitul pianist E. Risler, profesor la conservatorul din Paris.

Logodire în casa imperială. Duminică, arhiducesa Isabela s'a logodit cu prințul Gheorghe de Bavaria, în palatul familiei la Viena.

Mireasa este a cincea între cele 6 fiice ale arhiducelui Friedrich, și la 17 noiembrie a împlinit 23 ani. Prințul Gheorghe e cel mai mare între cei doi fii ai prințului Leopold din Bavaria și ai prințesei Gisela, fiica Maiestății Sale, și e astfel nepotul împăratului Francisc Iosif; s'a născut la 2 aprilie 1880 în München și e maior în regimentul bavarez 1 de călărași și în regimentul 11 de dragoni și-i dela 1900 cavalier al ordinului: „Lăna de aur”.

Dintre surorile frumoasei mirese trei sunt căsătorite; arhiducesa Maria Cristina, la 10 maiu 1912, cu prințul Emanuel zu Salm-Salm; arhiducesa Maria Ana, la 25 mai 1903 cu prințul Ilie de Bourbon-Parma; arhiducesa Henriette, la 3 iunie 1908, cu prințul Gottfried Hohenlohe-Schillingfürst.

Mirele are un frate pe Konrad și două surori: prințesa Elisabeta, măritată la 2 decembrie 1893 după contele Otto Seefried, și prințesa Augusta, dela 15 noiembrie 1893 soția arhiducelui Iosif, reprezentantul curții la Budapesta.

Prințul Gheorghe și fratele său, petrec în fiecare an un timp lângă bunicul lor, monarchul care îl invită la toate vânătorile sale.

Duminică dimineața arhiducele Friedrich s'a prezentat în audiență la Maiestatea Sa, și i-a primit învoirea pentru logodnă. Aceasta a fost după amiază, în palatul arhiducelui Friedrich de pe Augustiner-Bastei. Au fost prezenți părinții și fratele mirelui, cumnatul său prințul Gottfried Hohenlohe-Schillingfürst și prințesa Henrietta, sora miresei, apoi arhiducele Iosif și arhiducesa Iosefa cu fiul lor, arhiducele Iosif Francisc.

Arhiducele Friedrich (născut 1856) e fiul arhiducelui Karl Ferdinand (1818—1874), deci nepot direct al beliducelui renumit *Erzherzog Karl* (1771—1847) și nepot de frate al arhiducelui mareșal *Albrecht* (1817—1895).

106 milioane lei ceruți pentru îmbunătățiri la Căile Ferate Române. Din București vine știrea, că d. Alex. Cottescu, director general al Căilor Ferate Române, a adresat guvernului un memoriu în care face cunoscut că este nevoie de o sumă de 106 milioane pentru că serviciul de transport să facă față dezvoltării economice a țării. Marii comercianții aflând pe cale de publicitate, de acest memoriu s'au hotărât să pornească o mișcare pentru a obține dela guvern acordarea acestui credit.

Defraudator cinstit. Înainte cu cinci ani unui comerciant din Graz i-a furat servitorul său suma de 40.000 coroane ce avea să dea la poștă, și a fugit în America. De atunci bietul comerciant păgubaș lupta cu multe neajunsuri și simțea rău lipsa sumei însemnate; în acest an a ajuns aproape insolvent. Zilele trecute însă primi din America o scrisoare în care servitorul-hoț îi cere er-tare și îi spune că i-a succes a se îmbogăți cu ajutorul capitalului defraudat; la epistolă a fost alăturat un mandat în valoarea celor patruzeci de mii de coroane și interesele lor pe cinci ani. Comerciantul vede acum în fapta aceasta a servitorului ce l-a pungășit o binefacere.

Personale. D. se cretar min. Teofil Gramatovici a fost numit șef de secție în ministerul pentru culte și instrucțiune publică din Viena.

D. Ios. Bédier, profesor la Collège de France în Paris, a fost distins de Academia franceză cu premiul Gobert de zece mii de franci, pentru lucrarea sa epocală „*Les légendes épiques*”, în care a dat explicație nouă și foarte ingenioasă pentru formațiunea vechilor cântece eroice franceze. D. Bédier e om tânăr, și are catedra maestrului său Gaston Paris, al cărui elev favorit a fost. Cursurile sale la „Collège de France” sunt frecventate de mulți docenți, tineri din străinătate, care pregătesc azi pentru o profesură universitară.

Rezultatul alegerilor congresuale în dieceza Caransebeșului. Valea-boului: d. Petru Cornean. Lugoș: dr. Valeriu Branisce. Faget: dr. G.

Gârda. Buzias: Baron Duca de Cadar. Bocşa-mont.: Gheorghe Serb. Oraviţa-mont.: Elia Traila. Biserica-albă: dr. A. Novac. Vârşet: dr. P. Ţepeneag. Sasca-montană: Petru Corean. Jam: G. Serb. Satul-nou: dr. S. Petroviciu. Alibunar: dr. G. Dobrin. Caransebeş: Antoniu Morariu. Teregova: dr. Alex. Morariu. Ohaba-bustră: Patrachie Dragalina. Prigor: dr. S. Vladone. Bozoviciu: Ioan M. Roşu.

Armă automatică. Doi ingineri din Austria au prezentat ministerului de război al Germaniei un model de armă automatică. Aparatul are avantajul de a putea fi aplicat foarte uşor la arma veche; manauarea e simplă iar preţul producerii neînsemnat.

Aniversarea cuceririi Plevnei. Aniversarea lăurii Plevnei a fost celebrată cu mare solemnitate în toată România.

In Bucureşti din iniţiativa societăţilor „Coroana de oţel” şi „Crucea trecerei Dunării” a avut loc un parastas.

A asistat la ceremonie primarul şi prefectul oraşului.

După serviciul religios, o gustare a fost oferită veteranilor războiului din partea primăriei. D. D. Dobrescu, primarul Bucureştilor, a ridicat un toast, declarând că consiliul comunal a decis să dea unei străzi numele de strada Veteranilor, pentru a comemora bravura şi devotamentul acelor care au pus temelile României neatârnată.

O întâmpinare. Ni-se cere publicarea următoarei scrisori: Aiud, 9 dec. 1911. Onorate d-le director! In numărul din 1 dec. a. c. aţi publicat o corespondenţă din Aiud, în care raportorul dv. fără nici un scrupul îşi permite cele mai grave acuze şi necuviinţe la adresa mea. Motivul de căpetenie este: că un grup de oameni mai distinşi din acest jur, — văzând svârcolirile neputincioase ale Raportorului şi soţilor săi de a înfiinţa aici o bancă independentă, — au intrat în legături cu alte institute româneşti, ca să înfiinţeze în Aiud o filială. In grupul acela de bărbaţi materialiceşti independenţi şi cu conexiunile cele mai solide fac şi eu parte.

Eu deci, nici n'am intenţionat, nici nu intenţionez nici azi zădărnicia întreprinderii lor, ci din contră dacă mi-se cere o chiar şi sprijinesc după modestele mele puteri. Am însă întemeiată temere, că nu vom putea ajunge la rezultat, pentru că cunosc insuficienţa mijloacelor de cari dispunem cu toţii la olaltă, şi ştiu că în concurenţa cu institutele străine bine consolidate şi sprijinite cu bani publici, întreprinderea aceasta va rămânea neputincioasă şi viitorul va dovedi încât am avut eu dreptate s'au ceialalt.

La acuzele conduitei mele politice nu aflu necesar să răspund, pentru că până acum nefiind om independent nu am putut face nici o politică, — la care însă aşa cred, asemenea ne pricepem atât eu, cât şi raportorul. Chiar pentru aceasta nici de aci înainte nu o să-mi fie meseria, mai bine las altora vorbele, rămânând eu numai pe terenul faptelor, ce am de cuget să le îndeplinesc în viaţa publică.

Rugându-vă On. d. director, să-mi publicaţi în ziarul d-voastră aceste rânduri, am rămas cu deosebită stimă dr. Petru Metes.

La scrisoarea aceasta a d-lui dr. P. Metes observăm numai atât, că politica românească n'au s'o facă numai cei „independenţi”, sub cari d. dr. Metes pare a înţelege pe „bogătoi”, ci politica aceasta trebuie s'o facă toţi românii de omenie, şi cei bogăţi şi cei săraci, dependenţi ori independenţi. E lucru foarte trist, când un avocat român vorbeşte în chipul acesta despre „politică”, sub care nu se poate înţelege altceva, decât lupta pentru viaţa naţională a neamului nostru.

Hoţul poştal din Arad — prins. Jandarmaria din Arad după indicaţiunile unor ucenici-

ferari a dat de urma hoţului, care nu putea fi altul decât lăcătuşul Teodor Trutz, dispărut deodată cu hani poştal. Detectivul Valenta fiind trimis în urmărirea lui în Alba-Iulia l-a recunoscut pe stradă după semnele particulare şi l-a arestat. Trutz a recunoscut imediat, că el a fost acela care a săvârşit furtul dela oficiul poştal din strada Carolina. El a lucrat mai multe zile în apropierea poştal şi a avut deci ocazia să observe, că oficiul poştal e lipsit de pază şi că în serviciul său nu sunt decât femei. S'a găsit la hoţ aproape întreaga sumă de 4500 cor. pe care le furase. Trutz a fost condus azi la Arad de către detectiv.

Din Germania. „Monitorul oficial” publică două rescripte prin care se încheie sesiunea parlamentului vechi şi se fixează pentru alegeri ziua de 12 ianuar n.

Oraşul Basel a decis arderea la crematoriu, având a-se face îngropări în pământ numai la cerere.

Ultima oră

Paris. — O telegramă din Benghazi anunţă, că dela începerea războiului lupta recentă a fost una dintre luptele cele mai sângeroase. Ea s'a început duminică dimineaţa şi a durat până luni noaptea târziu. Soldaţii luptau piept la piept cu baioneta. Lupta a fost atât de înversunată, încât se părea, că aceasta ar fi ultima tragere la socoteală din care nimeni nu va scăpa cu viaţă. Soldaţii ambelor armate se luptau ca fiarele sălbatice şi răcneau ca animalele răpitoare. Luni noaptea apoi înfrânţi de oboseală au încetat lupta. *Italianii şi-au păstrat poziţiunile, dar nu s'au mai cugetat să urmărească pe duşman,* pentru că soldaţii abia se mai puteau ţinea pe picioare de oboseala mare.

Ziarist francez rănit.

Roma. — Jean Carrère, corespondentul de război al ziarului francez „Times”, pe care indigenii din Tripolis l-au atacat mişeleşte şi l-au rănit de moarte, s'a vindecat şi ieri a sosit aci. La gară îl aştepta un public imens, care i-a făcut ovaţii entuziaste ziaristului francez.

Urmărirea vaselor turceşti.

Roma. — Cuirasatul italian „Piemonte”, care aparţine flotei din Marea-Roşie, în portul dela Suez a văzut 5 vase de război turceşti. Imediat comandantul flotei italiene a somat autorităţile portului, că în decurs de 24 ore ori să ordoneze vaselor turceşti să părăsească portul, ori să le desarmeze, căci altfel vasele italiene vor începe focul contra lor.

Rusiei nu-i trebuie Persia...

Semioficiosul „Rossia” face declaraţii interesante relative la acţiunea Rusiei în Persia.

După aceste declaraţii pretensiunile Rusiei nu vor ameninţa nici independenţa nici integritatea Persiei.

Nu se ştie ce împrejurări şi ce rivali vor fi determinat pe ursul dela nord să revină la sentimente mai bune.

Rusia e hotărâtă să-şi retragă trupele când vor fi satisfăcut pretensiunile relative la protecţiunea supuşilor săi.

Loc deschis

Conaşul Bocu pe pedestal!

Bestia-i deslănţuită... Conu îşi ia nasul la purtare... (Iară numai citez din limbajul de pedestal al „Tribunei.”)

Susnumitul coonaş ca şi demnul său tovarăş Al. St. Vernescu în nr. 261 al „Tribunei” cu o nemaipomenită temeritate îşi deslănţueşte furia sa şi încearcă a mă insulta zicând că până nu retractez ofensa adresată prietenului său Al. St. Vernescu rămâne o „secătură şi un om de nimica.”

Nu retractez nimic! Căci ţin mult la ceea ce dlui să nu mă ţină cinstit în felul cum este dsa, cinstit de calibrul dsale.

Dlui simţindu-se atins răspunde de pe pedestalul foi comanditare, încercând să mă insulte.

Să fie mai liniştit! Nu să eşofoze! Nu încerce să insulte căci dsa nu poate fi ofenţat şi nu poate ofenţa!

Nu se angajeze de avocatul dlui Vernescu, căci dacă se simte numitul ofenţat să va încerca să se apere dânsul.

Di Bocu din scrisoarea mea deschisă şterpeleşte cu cunoscuta-i cinstite partea primă, ce îl caracterizează şi acum ca şi în trecut şi le retace primele două întrebări, cari se potrivesc de minune şi la dlui, că adevă:

1. Dacă mai ai ideie despre caracter, te întreb, că oare lucru cinstit e să insulti, să calomniezi şi să minţeşti despre altul?

2. E lucru cinstit, să insulti, să calomniezi şi să minţeşti despre binefăcătorul dtale?

D. Vernescu sa făcut vinovat de crimele mai stas pomnite în tocmai ca şi d. Bocu, cu aceea deosebire că d. Bocu le-a comis aceste mai de mult faţă de mine, deci nu se poate supăra pentru sentinţa adusă asupra prietenului său, care cred că a învăţat-o aceasta dela d-sa, şi nu se poate supăra d. Vernescu dacă-l numesc după numele maestrului, iară maestrul fie mai modest şi mai puţin simţitor, că dacă elevul încă nu l'a ajuns, e verosimil ca să-l ajungă în scurt timp.

Să nu pervertească deci d. Bocu teza cu întrebările hainelor şi a banilor imprumutaţi, ci să rămână la întrebările de sus pe cari le-a şterpelit. Hic. Rhodus!

Iară că dl Bocu sa făcut vinovat de cele cuprinse în punctul al 2-lea, cred că toată lumea o ştie, eu însă totuşi cât mai curînd o să revin asupra acestu-i punct, să arăt temeritatea acestu-domn, când apoi voi trata şi despre bani imprumutaţi, care chestie numitul domn o scuză numindu-o „reminiscentă nevinovată şi hazlie a tineretei ficăruia” (?) Aceasta sună cumva, ca şi când s'ar simţi cu musca pe căciulă...

Au revoir!

Dr. Iustin Marşleu.

Ca să fim cruţaţi de munca şi spelele îmbinate cu provocarea restanţierilor, pe calea aceasta rugăm pe toţi abonaţii ziarului nostru, să bineroiască a grăbi cu plăţirea abonamentului.

Pe cuponul mandatului poştal, rugăm a se indica numărul de pe fâşia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:
Administraţia ziarului
„ROMÂNUL”

M. BRAUN

magazin de haine bărbăteşti şi copii **Arad, strada Jozsef-föherceg 3.**
(viz-a-viz de statua lui Kossuth).

Mare depozit spre ales. — Preţuri ieftine. — Despărţământ deosebit pentru comande după măsură.

Răspândiți „Poporul Român“.

Organul poporal, săptămânal al partidului național, foaia noastră „Poporul Român“, prin mutarea sa dela Budapesta la Arad, în frumosul palat propriu al „Românului“ ca să apară alături cu acesta în propria tipografie modernă „Concordia“ — s'a făcut părtaș de însemnate îmbunătățiri, cari pe viitor se vor mai și spori.

Numai și din cei câțiva numeri, apărui până acum la Arad, s'au putut convinge cetitorii noștri, că „Poporul Român“ a luat un nou avânt, atât cu privire la cuprins și formă, cât și în privința volumului: *apare regulat în 16 pagini.*

Subscrisa direcțiune în nizuința sa de a face ca acest organ poporal de publicitate, „Poporul Român“ să corespundă pe de-o parte intențiilor comitetului național, iar pe de altă parte să îndeplinească pe deplin toate așteptările miilor noastre de cetitori, nu cruțând nici osteneală și nu să dă înapoi dela nici o jertfă materială.

Ca dovadă despre această nizuință servească faptul, că pe lângă toate îmbunătățirile aduse până acum și cari se vor mai face în viitor, *prețul abonamentului, la „Poporul Român“ nu numai că nu l'am urcat, ca din contră l-am redus dela 5 coroane la 4 coroane anual, cari se pot solvi, ca și până acum în două semestre.*

Și încă o reducere!

Acelora cari abonează 5 exemplare din „Poporul Român“ pe o adresă li-se dă exemplarul cu 6 fl., ceea ce înseamnă: 3 cor. 12 fl. anual.

Și toate aceste favoruri și înlesniri le face direcțiunea subscrișă, nu din poftă de câștig; nici pentru îmbunătățirea materială a foaiei, care e deja pe deplin asigurată prin miile de abonați ce-l are; și nici cu gândul de a face concurență altor foi, surori săptămânale, poporale;

ci cu singurul și nobilul scop național de a ușura străbaterea năvalnică a „Poporului Român“ până și în cele mai modeste și mai îndepărtate, sute de mii de vetre românești din toate unghiurile românismului.

Pentru că, odată pentru totdeauna, știut să le fie tuturor că:

nu numai dreptul nedisputabil, ci, mai vartos, sfântă datorință națională, are comitetul partidului nostru la răspândirea organelor sale de publicitate, pentru luminarea și îndreptarea maselor poporului conform cu principiile programului nostru național neștirbit. Dreptul acesta și-l va ținea față cu oricine, iar datorința acesteia îi va urma fără preget. Ca în felul acesta, cetit de bătrâni și tineri, de bărbați și femei, de fete și feciori și de tot sufletul românesc „cel dosădit și insetat după dreptate“ din satele noastre „Poporul Român“, să devină o cătușă de oțel, o zală puternică de legătură, care să țină de-olaltă și la olaltă, strâns uniți la un loc, Comitetul și partidul național cu întreg poporul românesc de pe aceste meleaguri străbune: uniți în cugete și în simțiri și încremeniți într-o stâncă de granit pe care nici porțile iadului să nu o poată zdrobi.

Direcțiunea foaiei

„POPORUL ROMÂN“.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Telefon 266.

Telefon 266.

Cereți!

prin o corespondență

Catalogul de cărți

dela

„Librăria Diecezană”

din

Arad, Str. Deák-Ferenc nr. 34
unde veți afla cele mai
folositoare cărți, atât
pentru școală, cât și pen-
tru literatură.

Expedarea promptă.

Să sprijinim comerțul român.

Nouă cofetărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public din Arad și jur, că mi-am deschis în **Str. Forray**, (gróf Hunyady Palota) o cofetărie aranjată conform cerințelor moderne. Pregătesc pentru serbări ocazionale: **înghiețate, parfouri, torte** etc. Execut orice comandă, ce să ține de această bransă pe lângă prețurile cele mai moderate. Am permanent prăjituri proaspete, precum și bomboane pregătite de mine însumi.

Rugând binevoitorul sprijin al onorat. public, semnez:

Cu profundă stimă:

SZÉKELY SÁNDOR junior.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Vin de vânzare.

500 Hl. din anul 1911. Să vinde și cu hectolitru la 48 cor. alb, à 52 cor. roșu Vin vechiu à 60 cor. alb, à 62 cor. șiller. Rizling din 1902 à 80 cor.

Aurelia Dr. Petran

Arad, str. Lázár-Vilmos Nr. 4.

Mi-am deschis

depozit de covoare persane

în strada Weitzer János Nr. 9 în edificiul școlii de fete (viz-à-vis cu poșta).

Cu stimă:

Schwarcz Zsiga.

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsőváltér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor. public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai moderne primesc, orice lucrări de compactorie și cartonagiu și le executez potrivit gusturilor celor mai fine. În special executez cadre fine de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch pentru mese de scris, pentru gulere manșete și mânusi. Mai departe cele mai de gust legătorii decorative din pele și pânză după metoda francez și englez. Cea mai solidă și mai durabilă compactorie pentru ziare, registre de casă și contabilitate în piele și în pânză. Imi permit a atrage atențiunea asupra recuizitelor mele de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor.

Depozit mare spre alegere

de

zaharicale pentru Crăciun

să capătă la

MESSER ILLÉS

comerciant de zaharicale,
: ciocolade și poame. :

Strada Deák-Ferenc Nr. 4.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. Telefon 438.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III'19.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, esecută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun ?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscriberului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport
poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Recomand canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare,
cu prețul cel mai ieftin, exem-
plare excelente cu voce foarte
plăcută și tremurătoare: Ex-
pedarea o fac cu poșta (ram-
bursă) pe propriul meu rizic
garantând pentru sosirea ne-
vătămată sănătoasă și veri-
tabilă a exemplarelor. Bărbătușii cântăreți cu
8-10-12-16-20-25 cor. Femeiuște cu 3-4-5
cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tra-
tamentul paserilor canarice la cerere trimis cu
plăcere fiecărui, gratuit.

ISIDOR MURGU

— prăsitor mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

GEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, vinderea
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

ASSAEL Telef: 835 IACOB și FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare,
instrumente și mașini agri-
cole. Lifturi de povară. — Pla-
nuri și preliminară gratuit.

Desfacere de prăvălie!!!

Marfa din magazinul meu
voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse.
Desfacere autorizată s'a
început de câteva zile.

**In săptămâna
asta se vinde:**

mănuși de piele glacé
pentru dame,
specimene fine, negre, albe
și colorate.

Părechea 75 cr.

**Stofe pentru
costume și haine**

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

ARAD, (Palatul teatrului).

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame
și fete. — Covoare,
perdele, plapome, blă-
nării.

Se vând

cu prețuri uimitoare de
ieftine, până ce se va
desface asortimentul

Flanele tenis fine în
preț de 25 cr. Fla-
nele de dame în toate
colorile.

**Rog priviți ga-
lantarele mele!!**

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SÓCIETATE PE ACTII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Deta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

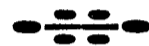

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detrageră.

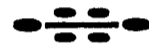

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

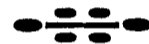
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abzicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Singurul institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA“ SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992—
	(viață	11,020.268—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc intrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru național,
încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

NEUMANN M.

CROITOR DE BĂRBAȚI.

**DESPĂRȚĂMÂNT
DEOSEBIT PENTRU
COMANDE DUPĂ
MĂSURĂ.**

Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fetițe în

ARAD.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camote o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventați, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

„Someșana”,

instituit de credit și economii, societate pe acții în D. s. —
Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 180000.—
efectuează toate operațiunile de bancă.

o o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri postali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o

Direcțiunea.